

Surinder Singh
C.O. No. 78

భక్తుచేల

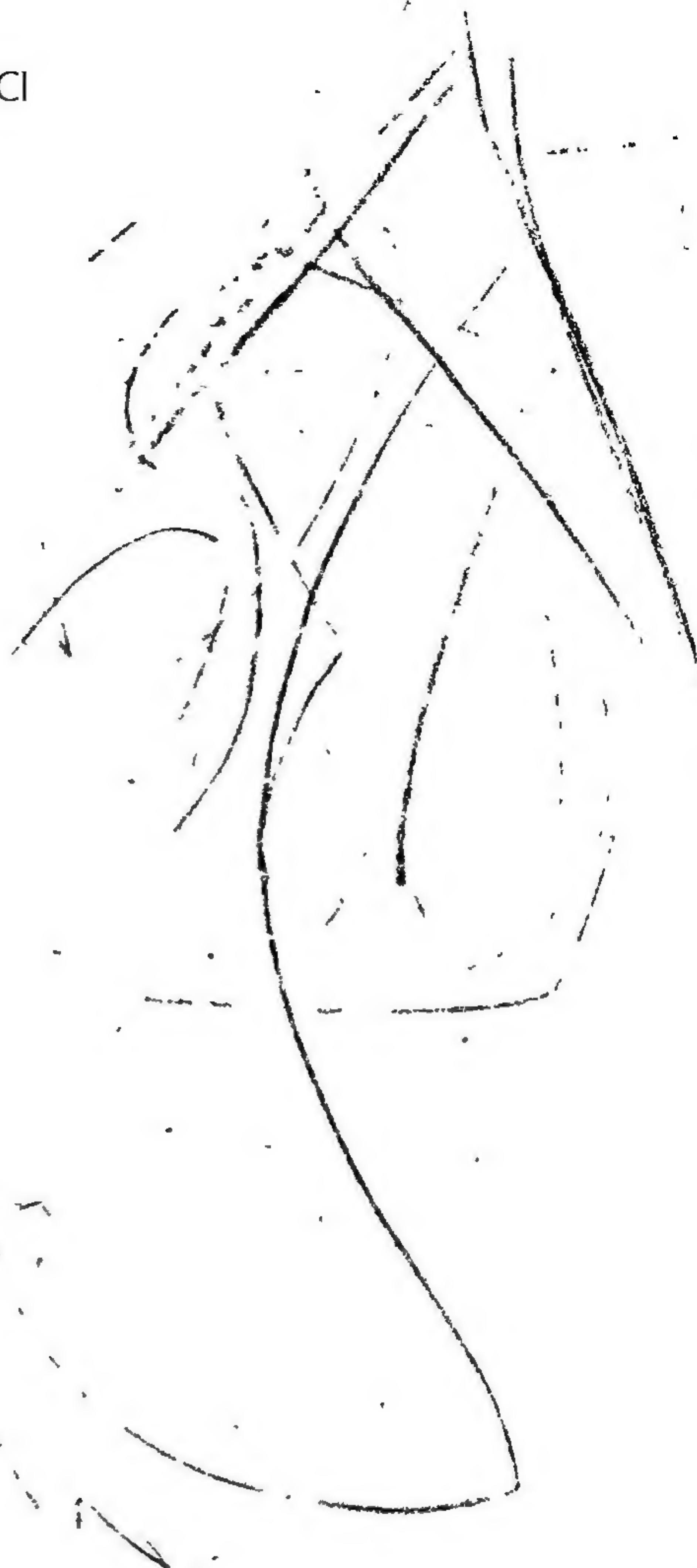

ప బ్లి ప ర్ను :

శ్రీ గణ పతి బుక్ డి పో,

బుక్సెల్లర్సు, బె జ వా డ.

Cl

III

~~వారసత్వం~~
~~ఇంతవరకు మన దేశం~~
~~అదే అదే అదే~~

మ-78

① వేమనశాసనం

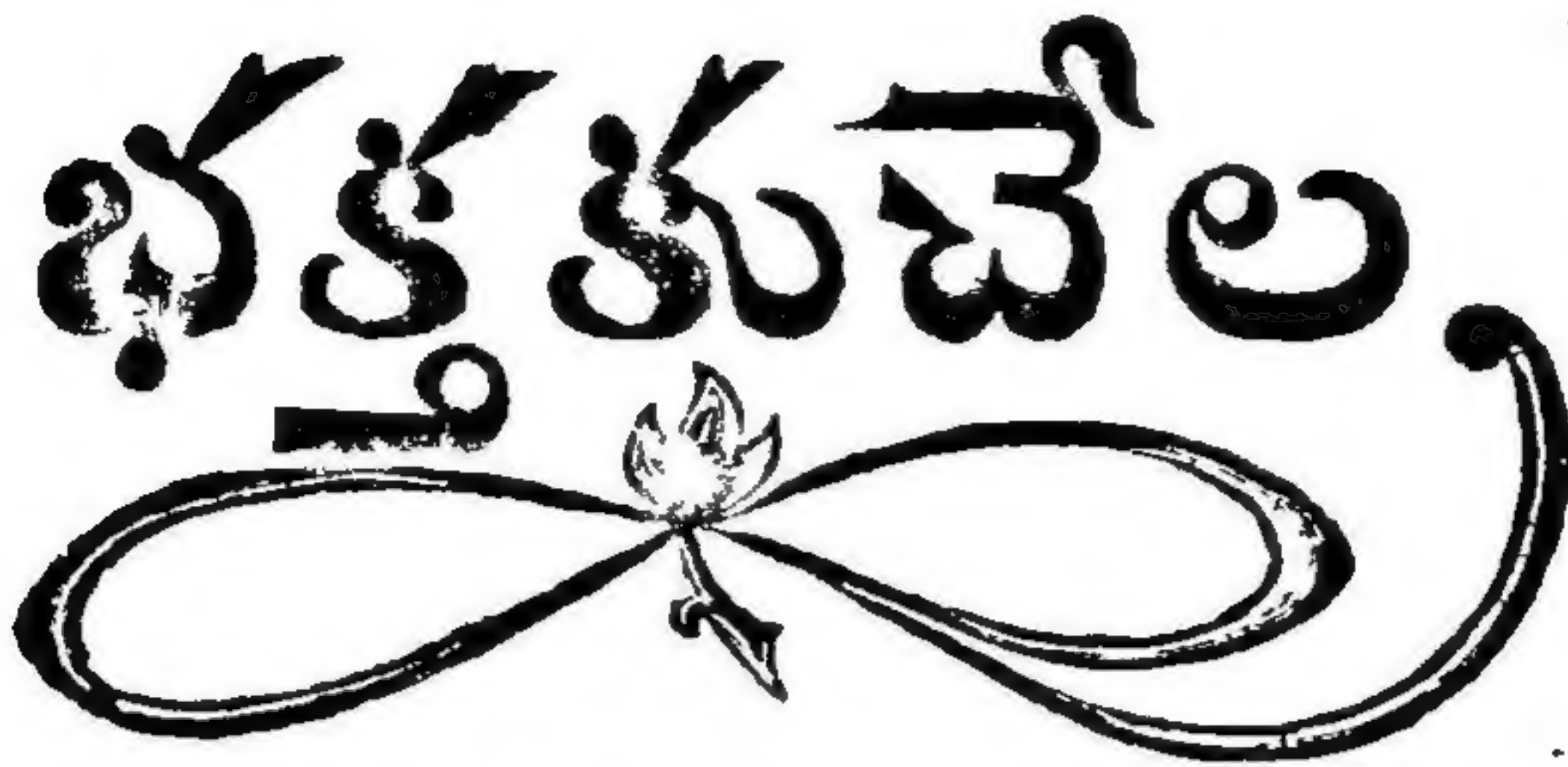
వేమనశాసనం

కృ. 27
27 34

TL

ఓం.

శ్రీ ర మ్మ.

భక్తిరసమగు నాటకము.

ప్రంథకర్త

శ్రీరామచంద్ర చరణసేవాతత్పరులగు

వరిటి బలరామదాసుగారు.

మొదటి కూర్పు 2000

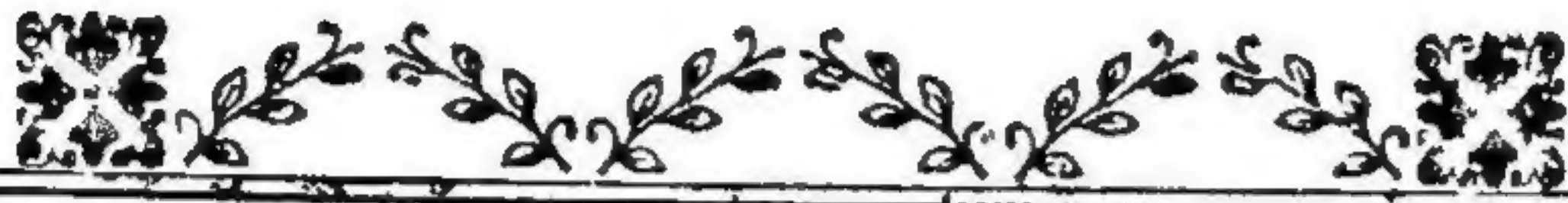
ప్రకటనకర్త.

పుట్టెపు అప్పలస్వామి.

గణపతి బుక్కు డిపో, బెజవాడ.

శ్రీ పాండురంగ ముద్రాక్షరశాలా ముద్రితము.

1933 జూలై

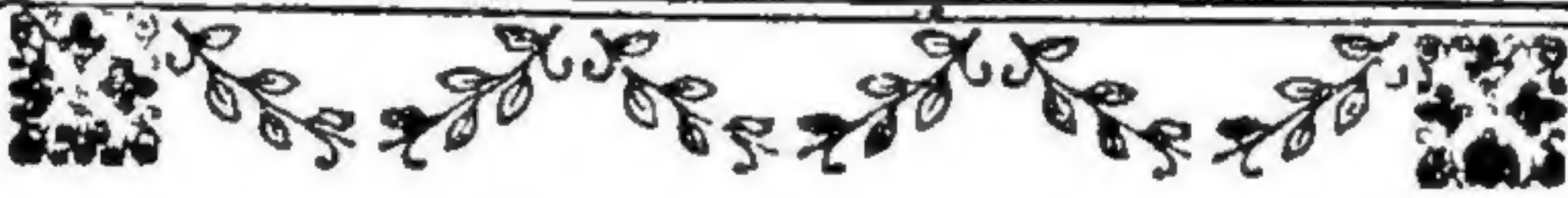

ఏ లూ రు.

శ్రీ పాండురంగ ముద్రాక్షరశాలయందు,

ముద్రింపబడియె.

1933.

పీఠిక

మహాశయులారా!

చిరకాలమునుండియు, నా కెద్దియేని భక్తిరస పూరితంబగు నాటకము రచియింపవలయునను కోరికయున్నను, రచనకు గడంగు నంతటి సమర్థుడగానని కాలము వ్యర్థపుచ్చుచుండ, మదీయమిత్రులొండలివారి ప్రోత్సాహ మెక్కుడైన కతంబున వారికి నిరుత్సాహము కూర్చుకొల్లక నెట్టులోవ్రాయమొదలిడి కొలది దినములలోనే పూరించి నాడను. యిందలి కథాభాగంబు కొంతకల్పించి సాంఘిక దురాచారము లనేగ్రుచ్చి ప్రభాకరునిచేతను వారదునిచేతను ఒల్కించినాడను. రసజ్ఞులిందలి దోసంబులు మన్నించి ముందింక కొన్ని గ్రంథంబులు రచియింప ప్రోత్సాహమియ కోరుచున్నాడను.

మరియు నారచనకు మూలకారకులును మన్నితరత్నములును నిరతము నాశ్రేయోభిలాషులును నగు పండిత పెంటా వెంకన్న గారికిని తటస్థ పూర్వకముగా నాకు మిత్రరత్నములైన బాలకవి కోట వీరాంజనేయశర్మగారు దీనిబరికించి “మనవి”యను పేరున వారియభిప్రాయ మొసగిన వారికిని తదితర నామిత్రులకును నేనెంతయు కృతజ్ఞుడనై వందనము లర్పించుచున్నాడను.

ఇట్లు,

యే లూ రు ,
2—7—1933

}

శ్రీరామచంద్ర చరణసేవాత్పరుడు,
పురిటి బలరామదాసు.

మ న వి.

పాఞ్జలారా !

ఈ పొత్తము మదీయ మిత్రత్వమగు న్నరిటి బలరామదాసు గారిచే రచియింపబడియె. పరిశీలనకర్తనగుటచేఁ గొన్నిమాటలిందు వ్రాయ నుంకించితిని. విదూరనియమవస్త్రాంకార శోభిత వాగీశ్వరీ గీతకారచన పాపీణ్యులతో నిండియుండిన ధరామండలమునఁ, దుచ్చ నాయికా నాయకులనాటకమునఁ గూర్పక, నిరర్థకనవలాగ్రంథ రచ నాపఠనాసక్తచిత్తుఁడుగాక, భవరహితంబును, పరమపద మహామేరువు జేర్పఁ బ్రవిమల సోపానరాజంబగు భక్తిరసంబు నాధారంబుగాఁ, గృష్ణుని యనంతలీలామహత్వము నెఱుంగజేయఁ, గుచేలనారదుల నాయకోపనాయకులగా నిర్మించి, భక్తిలక్ష్మీ ధనబట్నులచేఁ బ్రజ్ఞ లఁబలికించి, ప్రతినలఁబట్టించి, కథకుఁ గలహాశనుని బురికొల్పి, యతి గణపాస్రలక్షణఛందస్సులాదిగాఁగల నియమములఁజక్కఁగాఁబాటించి, వ్యాకరణ యుక్తముగా నాంధ్రభాషయోషకుఁ బ్రేమాస్పదుడగుబిడ్డ యైనాటకమాడించి పరిపూర్ణముగా భక్తిలక్ష్మీని పరమపదసామాజ్య పట్టభద్రురాలిగా సలిపి కృతార్థుండైనాఁడు. పద్యములను, గద్యము లను గుఱించి చదువరులే రసాస్వాదనఁజేసి నిర్ణయింతురుగాక. మరియు, దోషములేమేనినిల్చియుండినఁ బాఠకులు మన్నించి మాకెఱిగించిన రెండవ ముద్రణయందు సవరించుకొందుము.

ఇట్లు కాలకవి

కోటవీరాంజనేయశర్మ.

ప్రకాశకుఁడు.

ఈ “భక్తకుచేల” యను నాటకము సర్వహక్కులును నాకే
చెందియున్నవి. దీనిని ముద్రించుటకుగాని భాషాంతరీకరించుటకుఁ
గాని ప్రదర్శించుటకు గాని నాయనుమతి పొందకయే జరుపరాదు.
ఇదాలి యనుబంధములు వలయువారు నూకువ్రాసిన పంపెదము.
సదరు పైషరతుల నతిక్రమించువారు మాచేజరుపఁబోవు సివిల్ క్రిమి
నల్ చర్యలకుఁ బాధ్యులగుమరిని యిందుమూలముగా తెలియజేయ
డమయినది.

యే లూ రు.
పవరుపేట,
3—7—33.

ఇట్లు,
పురిటి సూర్యనారాయణరావు.
కాపీరైటు హక్కుదారుడు.

నా మాట

“కుచేల”యను నీభక్తరంగమును యిడివరలో యెందఱో కవులు యెన్నియో పోకడలతో రచించి యుందురు. ఆనాటకముల కన్న నిది మిన్నయని జెప్పటకు నిందుఁ బ్రభాకర పాత్రముచే సాంఘిక దురాచారమగు మద్యపాన మహాసముద్రంబులో ముంచి భారత భావి స్థితి కొంతయెత్తిచూపి, సామరస్యముల ప్రోవుచేసి, హృద్యమనిపించి ప్రేక్షకుల మనంబులు ముప్పరిగొన, లోకమునఁగల దుర్విషయముల నొక్కుమ్మడి ప్రభాకరుని పాత్రములో నిమిడ్చి, చారదునిచే, భక్తి, భాగ్యలక్ష్మలకు కలహంబు గల్పించి, భాగ్యలక్ష్మిసోకిన ప్రభాకరుఁడు భారతభూమికి మోతచేటనిపించినారు. యీ గ్రంథకర్తగారు మేధా విశేషముచేత దేశచార్యాగ్యస్థితిని క్రోడీకరించెడు గ్రంథములే సకృత్తు లోకములో ధనమేప్రధానమో భక్తియే ప్రధానమో నారదునిచేఁ గల్పింపఁబడిన యీచిన్నికలహములో చక్కగాను, హృదయానురంజకముగాను గాంచగలరు. ప్రాయము చిన్నదైనప్పటికిని, లోకవృత్త మును యిదిమిడ్చి నూతనమార్గ దర్శకులైన యీ గ్రంథకర్తగారు వందనీయులు. ఈ గ్రంథకర్తగారికి నవనితచోరుఁ డాయురారోగ్యము లిచ్చి రక్షించుగాకయని కోరుచున్నాఁడను.

ఏ లూ రు ,
11-5-1933

}

ఇట్లు,
పెంటా వెంకన్న,
పట్టాభి రామాప్రెస్.

ఈ నాటకమందలి పాత్ర ధారుల వివరము.

బు-78

1. కుచేలుడు.
2. శ్రీకృష్ణుడు. (ఒకప్పుడు విష్ణుగామారును)
3. నారదుడు.
4. ప్రభాకరుడు.
5. జయుడు.
6. విజయుడు.
7. తుంబురుడు.

స్త్రీలు.

1. వామాక్షి.
2. సుశీల.
3. ధనలక్ష్మి.
4. భక్తిలక్ష్మి.
5. రాధ.
6. రుక్మిణి.
7. సత్యభామ.

N. B. సమయానుకూలముగా పిల్లలు సేవకులు అవసరము.

ఓం.

కృతి సమర్పణ.

ఏ మహానీయుడు మృదుభావభరితుడై యవని

కీర్తిగాంచెనో, యే మహానీయుడు ప్రేమ

స్వరూపుడై సరసిజాక్షునిఁ కీర్తిఁ

భక్తిమీరఁ జూపెనో, ఏ మహా

నీయుడు కామంబుల

బోదోలి

యతిధుల నత్యంత

భక్తి నాదరించువాడో

ఏ మహానీయుడు రామదాసులఁ

గూడి సద్గ్రంథపఠనంబు సల్పెనో, యట్టి

మత్పితామహుడగు పురిటి అప్పనాఖ్యుని జ్ఞాప

కార్థముఁ దీని కృతినిచ్చు చున్నాడను.

ఇట్లు

గ్రంథ కర్త.

ఓం.

శ్రీ రస్తు.

భక్తకుచేల

ప్రథమాంకము.

—శాసితము—

(1 వ రంగము: నారదుడు గానముసేయుచు ప్రవేశము.)

నార— భళిభళి ! నేడెంతయు సుదినము. కలహభోక్తనగు నా హృద
యవారాశియందు నానందవీచికలఁ దేలియాడుచున్న కల్పిత
నాటక మాడింప యనుజ్ఞనొసంగిన యిందిరాకాంతుఁ డెంత
సరళహృదయుఁడు? హే జగత్పోషకా! లక్ష్మీనారాయణా!!

సీ. పాంచాలిమానంబు ♦ పర్వెత్తి సభలోన

ప్రీతి గాపాడిన ♦ దాతవీవె

పగవానితమ్మునిఁ ♦ బగఁజూడ కలనాఁడు

రాజుగాజేసిన ♦ రాజువీవె

తండ్రిదుష్టుండయి ♦ తగనిదండనమీయ

ప్రహ్లాదునేలిన ♦ ప్రభుఁడవీవె

మతిదప్పి ప్రార్థించు ♦ మత్తేభమునుగావఁ

చక్రంబువిడిచిన ♦ జెట్టివీవె

గీ॥ కలుషనాశన ! శిష్టర ♦ ఊణముజేసి
 ఆదిమధ్యాంతరహితుడై ♦ యలరుదీవె
 నీకటాక్షంబులేనిది ♦ నిక్కువముగ
 జరుగదెద్దియు జగదీశ ! ♦ స్వప్రకాశ !

అహ ! నేడు నన్నెంతటి ఘనకార్యమున నియమించితివి; లోక
 పావనియగు లక్ష్మీదేవికి నీతిగరపుటకా ? భళీ ! అదియు నీకటాక్ష
 ముచే నత్యంతత్వరితముగనే యొనఁగూడె ముందిఁక జరుగబోవు దృశ్య
 మెంతయు నాకానందదాయకముగదా ? హే జగన్నియామకా !

సీ॥ నీదుమాయాలీల ♦ నెరిజూపనేగదా
 గరుడునిగర్వంబు ♦ పరుగగంటి
 నీయాజ్ఞ పాలింప ♦ నేగదా సత్యకు
 గర్వభంగముసల్పుఁ ♦ గమలఁగంటి
 నీపోద్యలముచేత ♦ నేత్రదేవులగర్వ
 మనసూయదుగ్రింప గ ♦ న్నారగంటి
 నజనిపరిభవింప ♦ నమరనాయకుగర్వ
 మడుగగన్నులగంటి ♦ కడుపునిండ

గీ॥ కొలదిదినములనుండియే ♦ కలహములను
 లేనికతమున యుద్బాధ ♦ గనలియుండ
 కలహభోజన మిలగూర్చి ♦ గాచినావు
 దేవనిన్నెన్న నిత్తరి ♦ నెవరితరము ?

(ప్రక్కగాచూచి) అదే తప్పటడుగులను వైచుకొనుచు తుంబు
 రుండరుగుచుండె ? నిప్పుడే వానిఁ గలసికొనెదగాక.

[గానముచేయుచు పోవును.]

(2-వ రంగము. సుశీల విచారముతో ప్రవేశించును.)

సుశీ—హా ! పరమేశ్వరా ! మాకెట్టి యిక్కట్లు సంప్రాప్త మొనగూర్చితివి? తినుటకు తిండిలేక, నివసించ కొంపలేక, భిక్షాటన మొనర్చి యేపూటగంజి యాపూట ద్రావి, యే చెట్టు చేమల క్రిందినో దొరి యాడు బడుగుపేదల మగు మాకీ మహోరుత రైశ్వర్యసంకలిత మొనరించి తుదకు దుఃఖమే గల్పించితివే ? తినుటకు తిండిలేకున్నను, నిర్మలభక్తిని నిన్గొనియాడి, వర్తిల్లు మావధూవరుల కీధనముగాదా ముఖ్యకారణము ? దీనావనా ! “అన్నమో యన్నమో” యని యడలు నిర్భాగ్యుల కింతయుపకృతి గావించినను నీ కపకృతియే గలిగెను. దేవా ! యెట్లయినను యానాటి కటికచీకటిన్జ్వావనున్న మాకీపెన్నిధి దొరకెనను సంతసం బిసుమంతయు గలుగక మరింత దుఃఖమే నా కొనఁగూడెనే ? అయ్యో ! నేనెంత మందమతిని ? కరుణాంతరంగుడై మాదీనానస్థ గాంచలేక ధనము ప్రసాదింప నదియే మహా ప్రసాదమని నిర్మలభక్తి మెలంగక మన్నాధునికేల యిట్టి దుర్బుద్ధి వొడమె ? కటకటా ? పరంధాముఁ డైశ్వర్య మొసంగిననాటికగుణ యట్లు మత్ప్రాణేశ్వరుహృదయాంతరాళమున పూర్వచిహ్నములుంచక యిట్టి తుచ్ఛబుద్ధినేల కలిగింపఁజేసె? అయ్యో ! ఎంతమహార్యముమెంతమహార్యము? యీ దుష్కార్యవ్యాప్తికి స్వస్తిజెప్పి నాధుఁడుపూర్వరీతిఁజరించునా? దుస్తరమునాకోరెఁదుస్తరము, ధనమున్నదనిసారాయమునకు వారకాంతలకేవెచ్చింపకున్న బేదసాదలనుపాలన మొనర్పరాదా ఘోరము ! ఘోరము !! నా జీవితేశుఁడు సత్ప్రవర్తనా శీలుఁడగుట నాకనుల గాఁతునా? అంతటి యదృష్టమా ? హా ! ప్రాణవల్లభా ! నాకడుపున కాల్చిచ్చుఁబెట్టి దుష్ట మధుపానా సక్త చిత్తుఁడవై మహానంద మనుభవింపుచుంటివా ? దుర్భర

దారిద్ర్యానలమునుండి విముక్తి నొందినందుల కానందబాష్ప
ములు రాల్పుటకుబదు లీదుఃఖాశ్రువులే దిక్కయ్యెనా ? కాల
మెంతలో మార్పుజనించెను? తేజఃప్రపూర్ణమైన బ్రాహ్మణ
వంశమున బుట్టి యెంతటి యేహ్యకార్యాతురుం డగుచుండెను.
అయ్యో? యీ యంటరాని మద్యమునుండి విముక్తి నా జీవి
తేనున కింక గలుగనే గలుగదా? హా! దైవమా!

సీ॥ వచ్చుటే కష్టంబు ♦ వచ్చెనా! యింటను
నిముసము యుగముగా ♦ నేదలంచు
పలుకుటేకష్టంబు ♦ పల్కెనా? వినరాని
దుర్భాష జలధిలో ♦ దోంగజేయు
మద్యంబు తగదని ♦ మరిపల్కనేరాదు
బలికినదేహంబు ♦ బగుల గొట్టు
పూర్వగాధ లొకింత ♦ పూని పల్కంగరాదు
యన్నంత, జిహ్వామూ ♦ యంగజేయు.

గీ॥ ఏలమాకిట్టి ద్రవ్యము ♦ నిచ్చినావు
కూళధనమిల మాకొన ♦ గూర్చుకతన
పతినిబాసెడి దౌర్భాగ్య ♦ ఫలిత మొదవె
తలపధనమేల? పతిలేని ♦ తనువదేల?.

(యించుక యూరకొని) పదధ్వనియగుచున్నది. నాధుని రాక
యైయుండును! (చూచి) బేరా! మన్నాధుడెంతలో మార్పునొం
దెను. చూడఁజాల! చూడఁజాల!

గీ. ఇడుమ.లొందుచునుండి ల ♦ క్షీశు విమల
నామభజనంబె సల్పెడి ♦ నాధుడవనే
సురనుసేవించి సత్కీర్తి ♦ జూరగొట్టి
వచ్చు నాధునిఁ గనుగొని ♦ బ్రదుకుటెట్లు?

(యెద్దును.)

(రక్తవస్త్రములతో ప్రభాకరుడు సారాను త్రాగుచు ప్రవేశము.)

ప్రభా—(పకపకనవ్వి) పరువుమర్యాదలెరుగని పాడువెధవలంతా పక పక నవ్వుతారు, సారాయమంటే యంతచౌకైపోయింది. దీని మహిమ దెలుసుకొన్న వాడెవడయ్యి యంటాడా? దీని కటాక్షముచేతనే ప్రభాకరుని పడవ పర్యెత్తుచున్నది. (త్రాగిశిగరెట్టు గాల్చుచు) సెబాన్? యేమిరుచి ఎంతరుచి అబ్బా! దీన్ని కనిపెట్టినవాడెవడోగాని కనపడితే కాలసినంత బహుమాన మిత్తును. ఆ యెధవ యదృష్టవంతుడైతేగా కనపట్టానికి. (మరల త్రావి తూలుచు)

—(కీర్తన)—

భళిర సారా, భళిర సారా
అందమైనదీసారా....భళి
అందమైనదీసారా! ||భ||
సారాబుడ్డి చంకపెట్టి
భళిరె? వహ్వా....సందెడు
చీకులు చేతబట్టి
చక్కనిసాని సరస నిలిచిన
స్వర్గముజూపున దీసారా! భళి
స్వర్గముజూపునదీసారా ||భ||

వీళ్ళకడుపుకాలా? సారాయమంటే దీనిసారమెరుగలేక వాస నంటారు? నీచమంటారు? యీసారాయి మహత్త్వము ప్రభాకరునకు దక్కనన్యులకేమి దెలియును. ఆహా! దీనినిరింగినవారలగుటచేతనే (తూలుచు,)

సీ|| సారాను సేవించి! నరకాసురుడు నాడు
భీమ సేనుని బీల్చి! పిప్పిజేసె

సారాను సేవించి ♦ శంకరుడలనాడు.

రావణాసురుదుగ్గించి ♦ రాజ్యమేతె

రమ్ముసారా నాడు ♦ రాముండు సేవించి

బలిని భూమిని దొక్కి ♦ ప్రమమడయ్యె

పూజనీయంబని ♦ పరసురాముడు నాడు

ద్వారకాపురమెల్ల ♦ దూళిజేసె

గీ॥ నెంద రెందఱొ వీరుల ♦ నెంచనవని

మద్యపానము సేవించి ♦ మనియుతాగ

బల్కి కీర్తిని యార్జించి ♦ ప్రబలినారు

దుష్టులె సల్పుదురు నన్ను ♦ దూషణంబు.

(యిటునటు పచారుచేయుచు)

ఎవ్వడా దూషణము ప్రేయవాడు; ప్రేసితే సాగదీసి సాగ
దీసి తంతాను. తాగపోతే లోకంలో కార్యములు కొనసాగడం
యెలా? యీ త్రడవా యెవడైన ప్రలకరించని చెప్తాను. ప్రట్టుకొని
పడదీసి ప్రండ్లాడగొడతాను....అరే? యేమా యీ సారాయి
సౌఖ్యం, పాదువెధవలు దీని పరువెరుంగక ప్రకప్రక నవ్వుతారు.
యిప్పుడెవడైన నవ్వాలి, నవ్వితేనా (మీసముపై చేయివేసి) నా
తథాఖా చూపుతాను. తాగనివాడుతుచ్చుడు. తాగనివానిని తగలె
య్యాలి; మాటిమాటికీ మామ్రుల్లిగాడు, మరేమనుకొన్నాడోగానిమా
నరా? మానరా అంటాడు. ఆవధవ కీసారాయి మ్రహిమ తెలిస్తేగా?
యెంతో నీతి తెలిసినోడు యీడేగాబోలు. యీడ్ని చూచి నేర్చు
కున్న మా యింటిముండ కేమీ చెప్పనేలేము? యీదఫా చెప్పనీ,
యేమయినాసరే? పెళ్లాం గిళ్లాం యెగరగొట్టస్తా? యిదిపోతే నా
ముద్దలకనకాంగి నాయొద్దయుండనేయుంది. ననుగొచ్చి భ్రమసిపోవు
కనకాంగి దగ్గరీ కంపుముండయిదెంత? పేరుకు పెళ్ళి; పెళ్ళాంలన్నమాటే
గాని పాడుముండ; చండాలుముండ చంద్రికిప్పుడేగతి గ్రలిగించానో

మాటాడితే దీనికి ఆగతే చేస్తా ! హుం ! ప్రభాకరుండంటే పాడు పందనుకున్నారు గామోసు ! (త్రాగుచు)

సుశీ:—అయ్యో ! యీ భయంకరాకారము కనులఁ జూడఁజాలను కటకటా ! యిదియేమి ? యీ రక్తాంబరములు మేనంతయు రుధిరంబై యుండెనే ? హతవిధి ? యిది యెట్లంకురించెనోగదా ! దైవమా ! తీవ్రమూర్తియై యున్న మన్నాధు నెట్లుమాట లాడింపగలను. యేమన్న నేమి ముప్పువాటిల్లునోగదా ! (సమీపించి) పాణిపీయ !

ప్రభా—(గడ గడ త్రాగుచుండును.)

సుశీ—జీవితేశ్వరా !

ప్రభా—(శిగరెట్టు వెలిగించును.)

సుశీ—నాథా !

ప్రభా—నాకేమ్ చెవుడులేదు;

సుశీ—దేవా ! మన్నింపుడు మీదాసిని

ప్రభా—యేమంటావ్

సుశీ—అయ్యో ! నాథా ! నేనెంత యనాధనైపోయితిని (యేడ్చును)

ప్రభా—అదిగో ? ఆరంభించావ్ ? పాడుముండా ? పో ? దూరంగాపో.

సుశీ—పాణినాథా ! నేనేల మిముగాంచి దుఃఖంప వలయును. మీ రొనరించు విపరీతదృశ్యంబుల న్గాంచి దుఃఖంపుచుంటినే గాని వేరొండుగాదు.

ప్రభా—(హేళనముగానవ్వి) హేవితీ ! విపరీతమా ?

సుశీ—నాథా ! కోపింపకుడు. మీదాసిపై కరుణింపుడు. నీళ్ళుచల్లారి పోవు నికన్నానము గావింపుడు.

ప్రభా—మౌనమియువద్దు నాబ్రంగరుభానిక్రనకాంగియింటిలో... (త్రావి) వద్దు ? పో ?

సుశీ—(యేడ్చుచు) అయ్యో ! యీమీధాతవస్త్రంబులేమి ? స్నాన
మేవలవదనుటేమి ? నాధా ! యీ దీనురాలిపై కటాక్షించి
యీవస్త్రంబుల నివ్విడిచివేయుడు, లేకున్న ముప్పువాటిల్లుచు.

ప్రభా—పో ? ముప్పుగ్రిప్పు ? యెవ్వడా ? ప్రభాకరునియెదుట నిలు
చువాడు; అధికము మాటలాడకు చంపేస్తా ? జాగ్రత్త ?

సుశీ—నాకంతటిభాగ్యమా ! నాధా ! మీచేతులపై వెడలు భాగ్య
మునకే తత్తరమందుచుంటి.

ప్రభా—ఓసీ ! ఆపనివలయుచో యిప్పుడే గావింపగలఁ డీప్రభాకరుడు.
(త్రావును.)

సుశీ—(యేడ్చుచు) ఆహా ! ప్రియా ? యెంతటి నీచకార్యముల కొడి
గట్టుకొనుచుంటి. యీ తుచ్చనారాయముపై యిచ్చ వీడి
పూర్వగాధల నొకింతతలపెట్టరా ? అయ్యో ! యెట్టిసితి యెంత
హీనమయ్యెను. పూర్వపుగాధల నొకింత తలపెట్టుకొన్న నా
గుండెలు బ్రద్దలగుచుండెనే ? హా ! నాధా !

సీ॥ సతతంబు హరిని సం ♦ స్తుతిజేసి జీవము
గడుపుదురే యన్య ♦ కాంక్షలేక
విషయవాసనల ను ♦ విస్మరగాబోక
నుంతురే హృదయ ♦ మత్యంతభక్తి
సర్వంబు మిధ్య యీ ♦ శ్వరు పాదరాజీవ
ములె నిల్చునందురే ♦ పుణ్యమతిని
శమనుని కాలపాశము ♦ హరిజనులఁ జే
ఆ వెరచునందురే ♦ ప్రవిమలమగు
జ్ఞానపూరితమైన హృ ♦ త్సరసిఁ గలిగి
యిట్టి మీవంటి సజ్జను ♦ లే ? వివేక

రహితులై సంచరింప ధ ♦ ర్మంబు నిలువ
ధరణి గోష్పాద మంతైన ♦ తావుగలదె?

(కాశ్యమీదపడును.)

ప్రభా—(కోపమునతన్ని) నీచాత్మరాలా! నీనీతులకిదియే ఫలిత మను
భవిష్యము. (కత్తితోపోడిచి) చావు ముండా చావు!

సుశీ—హా! ప్రాణనాథా! ప్రా...ణ...ము...పో...న్నది...
(తన్నుకొని) ధ...న...మా...నా...ధా... (ప్రాణములు
విడుచును.)

ప్రభా—(గంభీరముగానవ్వి) నాపిశాచము వదలినది. నా కనకాంగి
యిచ్చినకత్తి రెండుప్రాణముల బలిగొన్నది. బేష్! కనకాంగీ!
నీవు శ్రితప్రజ్ఞురాలవు సుమా? (తెరలో.)

యిదేనా? ప్రభాకరునిగృహము...ఆ...ప్రభాకరా! ప్రభాకరా!

ప్రభా—(శిగరెట్టుపుగవదలుచు) ఎవడురా! పొగరుబోతు మతిలేకపిలు
స్తున్నాడు. (తెరలో)
ఎవరులోపల.

ప్రభా—ఛీ! చవటలారా! మర్యాదలేకయే మాటలాడు చున్నారు,
(తెరలో! పట్టుకు. ప్రభాకరుని పట్టుకు. యనుచు రక్షక
భటులిద్దరు తుపాకులతో ప్రవేశించిరి.)

రామ—పేరయ్యా! వీడే ప్రభాకరుడు చంద్రముఖీ హంతకుడు.

పేర—రామయ్య! చూడుమిందొక నూతన శవము గన్నడుచుండెను.

రామ—ఓరీ! పిడుగా! యెంతమోసగాడవురా! (ప్రభాకరుచేయి
పట్టుకొనును. పేరయ్య సుకెళ్ళు తగిలింపుచుండును.)

ప్రభా—అరరే? యిదియేమి నన్నేల బంధింతురు? (విదళించుకొనును.)

రామ—ఓరీ! హంతకా! మారాడిన మూతిపండ్లుాడును. జాగ్రత్త!
(లాగుకొనిపోవును.)

ప్రభా—అయ్య యో! సుశీలా... ..సు...శీ... ..

పేర—(తన్ని గెంటును.)

తెర వ్రాలును.

(కారాగృహము—ప్రభాకరుడు ప్రవేశము.)

ప్రభా—బావా ! నేనిప్పు డెందుంటినో నాకే తెలియకుండెను?

... నేనిట్టి చెరసాలావాసుండ నగుటకు కతంబేమి. యిది చెరసాల ! ఆ ! అదేమి యాయెదుటనిలచిన ఎర్రపాగాల రాయల జూపు లతి తీవ్రములైయుండెనేమి? నన్, వారితగా చూచుటకు గతంబేమి? నే నేదేని నేరారోపణచిత్తుండనెతినా? నే నేమి చేయుదును. నేనేమియు నెరుంగనే? మద్యంబు సేవించి మతిదప్పి చరియించితినా? కల్ల ! యల్లెల గావించును యేమియు న్నోపకుండె? మ తున జిక్కి . . . చిత్తయి కూనీల . . . నేమైన జేసియుంటినా అది యంత కంటె యన్యతమగు; అర్ధరాత్రంబువరకు ఆతతాయి రీతి తిరిగి గృహమందు జేరిన నేకూనీల నెట్లు చేయుదును? యిది బూటకమే? యీనా ధౌతవస్త్రంబులేమి? వాటిపై నీరుధిర మేమి? రుధిరమెట్లు వచ్చును. (కంపముతో) చతుర్దశ భువన పరితాపకారణ పాపానల కీలానందోహపూరిత దేహుండనై పరిహాసాస్పదగా పరిగణింపబడుటకు ప్రబల కాగణ మేమైయుండును. లేకున్న? యీ . . . రక్తపూరిత మేమి? . . . యేమియు న్నోపకుండెను . . . యేకారణములేకున్న యీకారావాసమేల పొప్తిం చెను. ఏల పొప్తిం చెను. ఏమిచేసి తిని నేనే మిచేసితిని. నామతి భ్రమించెను. భ్రమించి పోవుచున్నది. నేనిప్పుడెద్దానికై పరితపింపుచుంటిని. . . . ఆ ! కాదు? . . . నే . . . నేను . . . నాచేత హతుడై నానామ మాత్రంబుచేత నరకకూపమునజిక్కిన నరాధముండెవ్వఁడు? ఆ జన్మాంత సుకృతార్థము హరింప యీ వాడు ప్రభాకరుని హైపంకేరుహంబులన్బడిన యాపాడువ్యక్తి యెవ్వఁడై. . . .

...యెవ్వరైయుండునోగదా? ఓదైవమా? నాకొకింత జ్ఞాపక
 మేల కల్గింపవు. ఓకాలమా! కాలమా! యీపాడుప్రభాకరుని
 పాప పంకిలము నొక్కసారితుడిచి వేయుము. యేలనాకి
 దృగ్భ్రమ? నేడు గాకున్న రేపైనను న్యాయస్థానమున పాపాం
 ధకార విభంజన చండతర మార్తాండుడగు న్యాయమూర్తిచే
 విచారింప బడునపుడైనను తెలియకపోదు. ఓ....యెర్ర
 టోపీదొరలారా! మీరేనిజెప్పురాదా? యింతలోమరచితిరా
 నా...సారాయిచవి. యేమనుచున్నారు. మాకేమియు తెలి
 యదనియా! నిర్భాగ్యులారా! మీరిప్పుడేల చెప్పెదరు.
 డబ్బు గలిగియున్న రోజులలో ప్రభాకరుని ధీరత్వములు
 మీపాలిటి క్షీరసాగరంబులై మద్యపాన సాగరంబున నోలలా
 డించినది. యిప్పుడో? కటకటాలమధ్య గాన్పించుచున్న యీ
 ప్రభాకరునివలన ప్రయోజనమేముండును? అందుచేతనే కాంత
 లను కఱకుకత్తులచేబూను రక్షకభటులను నమ్మరాదందురు?
 తెలసినది... తెలసినది. అంతయునెలసినది. ఓభటవర్గమా!
 మీరెరింగింపకున్నపోనిండు. మీయుబుసునాకేల...(యించుక
 యూరకొని) ఓభరతభూమి పాలితచక్రవర్తులారా! యీదుష్ట
 మధ్యంబు నొక్కసారిగిక్కురమనకుండ సప్తసాగరవలయవేష్టిత
 మగు నీభూమండలంబవతల నేమండలము గలదో దానిలో
 నుక్కిరిబిక్కిరియై చిక్కకుండా గ్రుక్కిగ్రుక్కి యధఃపాతాళం
 బున కణగద్రొక్కి; మాన్యులారా! “మనయార్యశీల మేల
 నయ్యా” కాపాడరు?... ఓమద్యపాన పీతిహోత్రులగు మత్స
 హోదరులారా! పాలితుల యవిధేయ పరిపాలనా నలమున
 బడకమీరు మీరేల ధనకనక వస్తువాహనా రూఢులేల గాకు
 న్నవారు? మద్యపానమార్గము నిర్గమించి భారతదేశ బానిస
 త్వమునోలి యగ్రాధిపతులని యఖండకీర్తి నేల యార్జింపరు.
 తప్పుత్రాగి, పారుబోతులని, తుచ్చులని గీర్తిగడించి,.....

ఓ మేటివీరులారా ! యీ ప్రభాకరుగతినైన దలంచి మీ
 దుర్వత్తులకేల స్వస్తి జెప్పరు ? జెప్పుడు. స్వస్తి
 జెప్పుడు. చెప్పక యుపేక్షింతురేని దుర్వత్తు లధికమై
 మీకును, నాయీగతి తప్పను. తప్పను.....[తల మోదు
 కొనుచు] హా ! దైవమా ! నాకీగతి కల్గుటకు కతంబెయ్యడి.
 నేను యీ బంధంబుల నిక్కుటకు నిక్కమయిన కథ తెలియ
 కుండెనే ? నిక్కమయినకథ తెలియ.....కుం.....డెనే.
 ఆ ! నిక్కమ.....నిక్కమయినకథ.....హా ! సీచా ?
 ప్రభాకరా !!.....దుశ్చరిత్రా ! పడతినిజంపిన పాపఫలమా!
 హా ! సాధ్వీ ! సుశీలా ! సుశీలా ! (క్రిందపడి) ఓపాడుప్రభాకరా!
 యుత్తమకుల సంజాతుండవై, బ్రాహ్మణవంశంబున జన్మించి,
 ఛీ ! ఛీ ! నిన్దాల్పనా ! జన్మించితివి ! ఛీ ! చావక సజీవుండవై
 నింకెవ్వరి నుద్ధరింప నిలచియుంటివి ? ఓరీ ! దుష్టప్రభాకరా !

సీ॥ విమలబుద్ధినివీడి ♦ కుమతినైతివటన్న

ధన్యులనుడి తలఁ ♦ దాల్చినావా ?

సదయానుకూలయా ♦ సాధ్వీ నిల్లాలిని

ప్రేమానురాగివై ♦ పెంచినావా ?

కరుణతో గనిపెంచి ♦ ఘనునిజేసిన యట్టి

తల్లిదండ్రుల యాజ్ఞ ♦ దరలినావా ?

బిడియమొందక సుంత ♦ బిచ్చమెత్తిన నిన్ను

ధనవంతు జేయగా ♦ దనరినావా ?

గీ॥ నీతిమోలగిన నీబుద్ధి ♦ నీటగలిపి

పాపచిత్తుండవై నీచ ♦ కూపమందు

ప్రకలుషాత్ముడవైన ప్రభాకరుండ !

జావకింకను నీవేల ♦ జగతిలోన ?

[చతికిలబడి, నిట్టూర్పువిచ్చి] ఓమద్యమా ! పాడుమద్యమా !

తేజఃప్రపూర్ణమై, నురూత లూగుచున్న మహాసామ్రాజ్యంపు పునా

దులు సడల్చుటకు, కలకల లాడుచున్న మోములకు నిత్యవైశాచిక
 కృత్యంబులఁ దెప్పించుటకును, కరగ్రహణోపేతులగు కాంతామణుల
 మంగళసూత్రములు పటుక్కున త్రెంచుటకును నీవే చాలినదానవు.
 ఓమద్యపిశాచమా! నీవేచాలినదానవు...నిక్కముగానీవేచాలినదానవు
 మహమ్మారివై, దోసకారివై, దేశద్రోహివైన నీ కంఠ్యకాలము
 సమీపించు టెన్నడు? నీకు...అంత్య...కాలము సమీపించు
 టెన్నడు? (ఁచుక తచ్చాడి) ధనమా! తుచ్చధనమా!! నిన్నా
 సింహువారి నధఃపాతాళమున ద్రొక్కుధనమా! నీమైత్రి నరకకూపము,
 నీమైత్రి నరకకూపము...ధనమా! మానాభిమానములు
 మంటగలుప మహమ్మారివి సుమా? ధనమా! సర్వము నీమూల
 ముననే కావలయును గదా! శివుని యర్చింప ధనము? మోక్ష
 సామాజ్యంబు నుద్యమింప సాధనము ధనము, మోహమునకు
 ధనము, మోసములకు ధనము, ధనమా! నీ మహా మహిమచే,
 పుల్లని పుల్లయ్యమ్మారావుగా జేసి నీవు లేకున్న వేంకటేశ్వరు
 లైనను “మోకి” యనబడుదురుసుమా? లచ్చీ? నీప్రాపులేనివా
 రెట్టివారైనను బిచ్చగాండ్రుసుమా? నీప్రాపుగలవారెట్టి ద్విపాదపశు
 లైనను రచ్చలపై కెక్కి వాదముల కధిపులై, న్యాయవేత్తలై పూజ
 నీయు తొందురుసుమా? ... నీ ప్రాపుపాపము! నీప్రాపుపాపము!
 నరకము, మహానరకము. ఓమాయధనమా! సకలవిధంబుల ప్రభాక
 రుని మంటగలిపిన మాయధనమా! రాకు...నా...దరిరాకుము.
 నాస్ఫురణకుఁ జేరకుము, ఓ మహాపాతకా! ప్రభాకరా! వంశవర్ధని
 యగు నీయిల్లాలిని జంపుకొని నీవేలనింకజీవింతువు. హా! సుశీలా
 సుశీలా! వేల్పునిభంగి పూజించిదెల్పిన నీవచోనైపుణ్య మడవిగాచిన
 వెన్నెలయ్యెను. నాయెడ నీసుధా మధురాక్షరములు నీటఁగలసెను.
 ఓగృహలక్ష్మీ! మత్తేజఃపుంజమా? దుర్గుణప్రభావాంతమగు నీస్వాంత
 మును, కంచుకాగడాలచే, శోధింపగల ధీమంతుడై నను, కల్మష
 మనుడానిని కనజాలడు, కల్మషమను దానిని గనుగొననేరడు....

సాధ్వీ ! నీమంగళసూత్ర ప్రభావమునఁ గాదే యీ ప్రభాకరుం డింత
 వరకు మనియుండుట, నీమహా పాతివ్రత్య మహిమనెరుంగ కీతుచ్చ
 సుఖంబుల కిచ్చునొంది, నినునాకటకు కత్తికీన్బలినిచ్చితి.... బలి
 ...నాకటకు....క....తి....కీన్బలినిచ్చితి. సాధ్వీ ! సాధ్వీ ! యీ దుష్ట
 ప్రభాకరుఁడు యీ దుష్ట ప్రభాకరుఁడు, నీకుఁడై, భ్రష్టుడై, ధనాపేక్ష
 కున్జిక్కి తుచ్చమద్యమునుగోరి, తుచ్చుడయ్యెను సుమా ? సాధ్వీ !
 కోపింపకు కోపింపకు (ఉల్కిపడి) కోపము కోపమా ! నాయిల్లాలు,
 నాసాధ్వీకి కోపమా? యేకోశమునందైచులేని యకశంకమూర్తియగు
 నా సాధ్వీని జంపుకొంటినే ? సాధ్వీ ! ధనము లే....ని.... (నాలుక
 గటచుకొని) ఓపిశాచములారా ! దుర్వ్యసనంబులారా ! నను విడిచి
 పెట్టుడు. ప్రభాకరుని కాలమాసన్న మైనది. ప్రభాకరుని కాలమాసన్న
 మైనది. సాధ్వీ మత్కరవాతంబున నినుగోలుపోయి యుంటి నే, యద్దాని
 చేతనే, మదీయ సశువులఁ బాసెద, నాయశువులఁ బాసెద, యీ
 రక్షకభట నిర్బంధముల కేఱగుటికావలయును? యిదే మత్తేజంబు
 బాపుకొందుగాక ! పేరునకు సద్వంశాంకురుండనై జన్మించి భూమికి
 భారమై యీ దుష్టప్రాణము లనుమహామృత్యువా ! నన్నాహ్వానింప
 వేల? యన్నిటికిన్కాసి యసువులుబా యసిద్ధఁ డియున్న నన్నేల రమ్మని
 కనుసంజ్ఞ జేయవు ? ఆ!...యిదే వచ్చు చుంటిని...యీ ప్రభాకరుజీవి
 తము నెరింగిన మహాజనులారా ! దుష్టవ్యసనములన్వీడుడు. వీడుడు.
 హే ! భవబంధవినాశనా ! ఈ క్రూరుని నొక్కసారి సుక్కిడగించి
 నీలో జేర్చుకొనవే ! జేరపకున్న నా కేదిదారి...దారి...నాకేది...
 దారి...దీనజనావనదీక్షాపరతంత్రా సర్వసర్వంసహజగన్నియామ కా
 రావే? కావవే, బోవవే

—(కీ ర్త న)—

బోవా ! రావా ! రావా ! భ్రష్టుడన్ బోవా ! రావా !

ఏరా ! సైపా ! జాలా ! చారానన్, కావవేలా ! ॥బో॥

గోపా, బాలా!! పాపా - తాపా మోపణాలా||
పరమపురుష, బోవవే, పతితా! పావనా! ||బో||

ఓ పవిత్ర కారాగృహంబా! దురితాత్ముడైన యీ ప్రభా
కరుని యనువులబాపిగృతార్థుడేయుము. ఓజగజ్జననీ! భారతమాతా!
నీచాత్ముడైన నీపుత్రుడే ఉన్నమించుచున్నాడు. అన్నమించుచున్నా
డు,.... (దుఃఖపూరితుండై ఘోషింపుచూ భారతమాతకు జై!
యని తన శిరము పగులగొట్టుకొని మరణించును.)

తెర వ్రాలును.

గద్య:—ఇది శ్రీరామచంద్ర కరుణాకటాక్ష లబ్ధకవితా సంపన్న
పురిటి పయఃపారావార రాకాసుధాకర, అప్పన పల్నాయక్
పౌత్ర నరసయ నరసమాంబా జ్యేష్ఠ పుత్ర,
బలరామదాస, నామాంకిత ప్రణీతంబైన
భక్తకుచేల నాటకమందలి

ప్రథమాంకము.

భక్త కు కారాం

చక్కని భక్తునిగాధ. 6 అంకముల నాటకము.

గ్రంథకర్త:-పురిటి సూర్యనారాయణరావు.

ప్రదర్శనానుకూలము.

వెల రు 0—12—0.

వలయువారు:—

గ్రంథకర్త—పశుపతి, యేలూరు.

అని పాపా యవలెను.

భక్తకుచేల

ద్వితీయాంకము.

[రంగము. ప్రవేశము, నారదుడు తుంబురుని వెంటనిడుకొని.]

నార—తుంబురా ! కనుగొంటివే యీ చిత్రనాటకము ?

తుంబు.—నారదా ! యీనాటకమేమో, నీమాటలేమో, నాకతయు
చిత్రముగానే యున్నది.

నార—తుంబురా ! యిందాశ్చర్యమేమి ? వైకుంఠంబున మొన్న
భక్తిలక్ష్మి ధనలక్ష్ముల వాదప్రతివాదములచే యీ చిత్రనాట
కము సృష్టింపబడె ? నందొకటి తిలకించియేయుంటివిగదా ?

తుంబు.—నారదా ! గడచినగాధయం దాప్రభాకరుని మహానీచునిజేసి
జంపివేసినారేమి ? యీ యుగంబున నిట్టి కల్లోలముల కాట
పట్టియనగునే ?

నార—తుంబురా ! యింతమాత్రమునకే వెరగందునదేమియు గాన
రాదు. రాబోవు కలియుగంబున జరుగు కల్లోలములు మజ్జన
కుండుదెల్పు వింటి. నందు గొలది విషయ మాలింపుము.
ఎట్లన;

సీ॥ పదవుల కాశించి / భార్య నుద్యోగుల
 జేరిచి జీవింప / గోరువారు
 రాజ్యకాంక్ష వహించి / రహిసత్య జనులకు
 గోర్కెత్తో నిడుముల / గూర్చువారు
 దేశరక్షణజేయు / తేజః ప్రపూర్ణుల
 కారాగృహంబుల / కంపువారు
 న్యాయమిట్టిదటంచు / న్యాయదృష్టిని వీడి
 బరులకొంపలుమాపి / బరగువారు

గీ॥ కూటసాక్ష్యంబు లెన్నియో / కూయువారు
 కపటవర్తను లెందరో / కలియుగమున
 బరగి భారతదేశముఁ / బరుల కిచ్చి
 బానిసత్వము సేతురు / పశువులట్లు.

సీ॥ అస్పృశ్యులగ్గాంచి, / యంటరాదని పారి
 నీతిహీనులమైతి / నెరపువారు
 పంచములను ముట్ట / పాతకంబనియెంచి
 మాంసభక్షణజేసి / మనెడివారు
 మత్తెక్కి తుచ్చులై / మధుపానముంజేసి
 భార్యలబడదోసి ♦ బాదువారు;
 దేశదారిద్య్రంబు ♦ దీసివేయుమహాత్ముఁ
 దలపక దూషణ ♦ సలుపువారు

గీ॥ క్రూరకర్ములు కుమతులు ♦ కుటిలమతులు
 దేశదోషులు, నీచులు, ♦ దిమ్మరీండు
 తిన్నయింటికి వాసము ♦ లెన్నువారు !
 కలియుగంబున, జనియింతు తెలియముందు

తుం—నారదా ! సుక్షేత్రంబైన యీ భారతభూమి కట్టి యిక్కట్టాలు

రానున్నవి. ఇట్టి ఇక్కట్లులకుఁ గుఱియగునీచుల నాబమ్మదేవర
సృష్టిచేయకున్న నెద్దియుఁ జరుగదుగదా?

నార—తుంబురా ! నీతలాపెట్లు జరుగు ? కాలముననుసరించి కథలు
జరుగు. నాతియేగాక పూర్వంపు పరిమాణంబు లిప్పుడు సరి
యగుచుండెనా ? యల్లమాళ్ళునొందు? గావున...

తుం—(మాటకడ్డుపడి) నారదా ! ముందిప్పు డేదారిబట్టవలయునో
యెరిఁగింపుము. కాలము వృథాపుచ్చుకుము.

నార—తుంబురా ! గడచిన కథకంటె మున్నందు కథ ముక్తిదాయ
కము. అట్టి కథకు నాయకులై మూలనున్న తపసిపల్లె కేగు
దమురమ్ము.

గీ॥ కుడువకూడునులేకను ♦ నిడుములొంది,
తపసిపల్లెను, భక్తితో ♦ దనరుచున్న ?
పావనుల గాంచ నామది ♦ బల్లవించె?
నెట్టికథ ముందుగల్గునో ♦ నెరుగజాల

(తుంబురుని లాగుకొని పోవును.)

తె ర వా లు ను.

—[౦]—

ద్వితీయ రంగము.

(తపసిపల్లె పిల్లలతో వామాక్షి ప్రవేశము.)

వామా—హా ! పరమేశ్వరా ! మాకీలేమిబాధ దొలఁగఁమార్గము
లేనేలేదా ? కటకటా ?

గీ॥ ఆత్మకీసుమంత నానంద ♦ మందనీడు
ఘోరదుఃఖంబు లెన్నియో ♦ గూర్చుచుండు

పరుల పరిహాసమునకు చే ♦ పట్టుకొమ్మ
లేమికంటెనుపాపంబు, ♦ లేదుజగతి !

దీనజనావన దీక్షాఘరతంత్రుండవని వేదంబు లుగ్గడింపుచుండెనే?
దేవా ! పొట్టచేతపట్టుకొని కావుకావుమని యేడ్చు కసుగాయలతో
కంటనీరు కాలువలపగిడి పారునట్లేడ్చు దీనులపై, నీ కరుణాకటాక్ష
వీక్షణమేలజూపవు ? దయానిధీ ! ముందెట్టి కుటిలాత్ము రాలినై వర్తి
ల్లితి నోగాని యీదుర్భర గర్భనిర్భేద్య దావానలమునఁబడి మృగ్గుచుం
టని. ఇయ్యదిభరింప నశక్య మశక్యము ! మూడునాళ్ళ నుండి
దోసెడుగంజి లేక శవములభంగి వసుధఁగూలి యార్తనాదము సల్పు
పసిపాపలన్గాంచ నాకడుపురంపమునగోయు నట్లగుచుండెనే ? యెంతటి
యాగర్భదరిద్రులమైనను, విడువక నీపదసరసిజ మకరందాస్వాదనా
సక్తచిత్తులమై మెలఁగు మాపైనింత నిర్దయయా ? దేవా ? కృపాభూ ?
నీపతితపాసననామ మెందుదాచితివి ? యేరిరక్షించి దాని సార్థకమొన
రించుకొందువు. భక్తవత్సలా ! మహానందకలితులై, యాగర్భ శ్రీమం
తులై సంతానబీజ మంకురింపలేదని ! విలవిలలాడు వారలన్గొడ్డువారల
న్గావించి, పొట్టపోసికోజాలని మాకీ యిరువదేడ్డురు పాపల నేలప్రసా
దించితివి ? దేవా ! యీ యెండెక్కట్టెకు లేమి భాధ బాయజేయవా ?
అయ్యో ? నాగోల యడవిగాచు వెన్నెల చందమామెనే ? దుర్విధీ !
నేనొకరి నిందింపనేల ?

గీ॥ పూర్వమున దా నొనర్చిన ! పుణ్యమెల్ల,
మారు నీరీతి సిరులుగ, ! మహిమఁ జూడ
తానుజేసిన కర్మయే ! తనకు దుఃఖ
సాగరంబున జొన్పించి ! సమయజేయు.

(షిల్లలు రోదనము చేయుదురు.)

అయ్యో ? బిడ్డలారా ! మీ రోదనము మాన్పింప నాకడ
నేమియు లేదే ? (దుఃఖముతో) నే నెట్లు సైరింతు ? యీ యాకలి

బాధలు సమయుటెట్లు ? (గానము వినిపించును) యెవ్వరి దీగానము.
[పరికించి] నారదమహర్షియని దోచెడిని, (చూచి) సత్యము ! ముని
తిలకునకెదురేగి నాదాఁద్ర్యభాధ దొలఁగుమార్గ ముపదేశింపు మని
యెద, (నెదురేగ)

(నారదుఁడు ప్రవేశము.)

మహాత్మా ! నారదా ! కుచేలుని ధర్మపత్ని మీకిదే ప్రాణ
మిల్లుచున్నది.

నార—అమ్మాయీ! సుమంగలివై, దీర్ఘాయుష్మంతు రాలివిగమ్ము-
వామా—మహాత్మా ! మీయాశీర్వాద ప్రశంసయు నిటులేవచ్చెనా?
నార—కుమారీ ! అదేమి ? నేనేమియుఁ పొరపడి యుండను గదా ?

వామా—మహాత్మా ! సర్వజ్ఞులరగు మీ రెరుంగని దేముండును?
పొట్టపట్టుకొని యన్నమో రామచంద్రా ! యని యల్లాడు
చున్న నాకీదీర్ఘాయు వేల కోరవలయు? దేవా ! మీయాశీ
ర్వాదము ప్రకారమేమి శుభమనుభవింప వలయును. నేనెట్లు
మనజాలుదు. (దుఃఖించును.)

నార—కుమారీ ! వామాక్షీ ! త్రిలోకసంచారిగను మీ యుదంత
మంతయు నేనెరుంగనిదిగాదు ! కష్టకాలముననే యొర్మివహింప
వలయును. మహాభక్తిసంపన్నుఁడగు కుచేలుఁడను మహాఋషికి
సాధివ్వవై, నీవీటు విషాదానలమున మ్రగ్గురాదు. కష్టసుఖములు
శాశ్వతములా? నీవెరుంగని ధర్మములు గలవే?

వామా—మునిచంద్రమా మీరు పుట్టుబ్రహ్మచారులు గనుక మీరీ
సారహీనమైన సంసారబాధల నెరుంగరు. యీపిల్లల యార్త
నాదము వినుచుంటిరిగదా ? నేనెట్లుమనుట?

ఆ॥ వె॥ కడుపుచేతఁబట్టి ♦ కటకటఁబడి నశు)

జలము సుతులురాల్ప ♦ కులుకుమనుచు

ప్రాణపంచకంబు ♦ భాధించునట్టి సం

సారజలధిదాట ♦ సాధ్యమానె ?

పేదరికంపు బాధలు భరింప మహాకష్టము. పతితో మొరపెట్టు
కొన మారుపలుకనితరి, యీ బాధలకుఁ గ్రుక్క దిప్పి కొనలేకుంటిని. నా
కిప్పుడేదిదాని? మహనీయా! యీదుర్భర గర్భదారిద్ర్యము తొలఁ
గుట కేదేని మార్గము పదేశించి నను విముక్తురాలినిఁగావింపుడు.

నారా—కుమారీ ! నీవిట్లు దుఃఖపూరితురాలివై యుండిన నే
నేమియు నుడువజాలను. యిట్లు విచారమునుండి నిర్గమించి
నాపల్కు లాలింపుము.

సీ॥ పసిపాపలెంతయు ♦ పడరానిబాధలు

పడుచుంటిరని చింత ♦ పడకుమమ్మ !

పతిపల్కుకుండిన ♦ గతిలేదటంచును

దుఃఖపంరాశిలో ♦ దోగకమ్మ !

లేమిని బొడగాంచి ♦ నీమదినలయించి

పడతిరో ! యసువులు ♦ బాయకమ్మ !

తపసియై శ్రీహరి ♦ జపమునే తన్నిగా

గడుపు నాధునిసేవ ♦ విడువకమ్మ !

గీ॥ సతముకృష్ణుఁడు మిము గృప ♦ సాకునమ్మ !

భాధలనువీడ నోపికఁ ♦ బట్టుమమ్మ !

స్థిరతరంబైన కీర్తి నా ♦ ర్జింపుమమ్మ !

మానినీమణి చింతను ♦ మానుమమ్మ !

తల్లీ ! యిట్టిస్వకుటుంబ యుద్భాదల కేగనలినయాశ్చర్యకరము.
మున్నెందరు మహామహిలు యెనలేని బాధలు నొందలేదు. వారికంటె
మున్దింక రాబోవు కలియుగబాధల చెప్పనోరాడదు. జననీ! నీవుసర్వి
జ్ఞరాలవు, నీకుఁ దెలుపు నూతన విషయంబు లేవియుగానరావుగాని
కలియుగమున భారతీయులు కూటికిమాడి మహాకష్ట పరంపరలకు
లోనై యున్నతరి వారినుద్ధరింప నొక మహాత్ముఁడు.

గీ॥ అమలశాంతస్వరూపుడై ♦ యవతరించి
యరసి ప్రజగావ సత్యాగ్ర ♦ హంబుఁబూని
సలుపఁజాలును ధర్మ సం ♦ స్థాపనమును
భారతీయుల దారిద్ర్య ♦ బాధఁ తొలఁగ ?

అట్టి మహానీయుడు జన్మించి దుఃఖవార్షిధిన్ముగిస జనముల నుద్ధరింప నెంచి తాను భరించిన మహాకష్టము లిట్టివని పలుక నలవిగాదు. కుమారీ ! యీవిపుల కథాభాగం బెరింగించిన యులుకు జనించి దండనాయ త్తమై రసభంగమగుట నిక్కము. మరి యొక మాట.

గీ॥ శాంతి స్వాంతాభిలాషికి ♦ సర్వజగము
వంగిదిరుగుట సత్యము ♦ వసుధలోన
సాధ్వీ నీపతియంతటి ♦ సాధుగాన ?
కల్లు ముమ్మాటికిని మీకు ♦ కామితంబు.

కావున నేకొక సదుపాయం బెరిగింతు వినుము. తొల్లి నీధవుడు వాసుదేవునకు చెలికాడై యిరువురు సాందీపునికడ విద్యనేర్చిన వారలు. జగన్నాటక సూత్రధారియగు నామురారికి యాత్మహితుండైన నీపతి నాతని కాంక్షింపవలయునేగాని గానిదెద్ది ? గావున నీనాధు నెట్లయిన ప్రోత్సహపరచి బనిపిన సర్వోత్కృష్టము. మీకు తప్పక శుభంబు లీడేరును. నీవింక వెడలి నా ప్రయాణమునకు తావునిమ్ము. వామా—జనకా ! మన్నాథుడు నామాటలే పీనులఁజేర్పరే ? యట్టి తరి నారోదన మరణ్యరోదనమైనదనుట సందియమా ? యిదేటి యడియాస ? నా కెటును పాలుపోకుంజెను. గాకున్న, నాయందు కరుణించి యాసాధున కీగాధ మీరే తెలుపరాదా ? పుణ్యముండును.

నార—బాలా ! చింతింపక సంశయనివృత్తిజెంది నీ సాధునితో మాటలాడి పనుపుము. యీ కార్యము నీ వల్లనే జరుగును. తడవొనర్ప కేగుము.

హామా—మహాప్రసాదము. (నమస్కరించును.)

నార—చింతితకార్యసిద్ధిరస్తు. నేనింక వెడలెద.

(పరిక్రమితుడు.)

తెరవాలును.

గద్య:- ఇతి శ్రీరామచంద్ర కరుణాకటాక్ష లబ్ధకవితా

భారేయ బలరామకవికృత కుచేల నాటకమందు

ద్వీ తీ యాం క ము,

సమాప్తము.

రామదాసు.

శ్లోకములు

గ్రంథకర్త:-పురిటి సూర్యనారాయణరావు.

ఇయ్యది హేలాపురి సూర్యరాయమిత్రమండలివారి
చేతను, తదితర సమాజములచేతను, పెక్కుసారులు ప్రదర్శింప
బడి ఒకటి, రెండు, ముద్రణముల ప్రతులన్నియు త్వరితకాలము
ననే కర్చుపడి పూర్వప్రతులకంటె మార్పుజేసిన మూడవ
కూర్పుప్రతులు సిద్ధముగానున్నవి. చక్కని సాంగ్కతోసహా.

వలయువారు:-

వెల రు 1-0-0

పు ట్టె పు ల పు ల స్వామి,

గణపతి బుక్కు-డిపో, బెజవాడ.

భక్త కుచేల

తృ తీ యాం క ము.

(నిష్ఠాగరిష్ఠుడై కుచేలుఁడు కూర్చొనియుండగా తెరలేచును.)

కుచే—హేభక్తవత్సలా! లక్ష్మీకళతా!

ఉ॥ వారిజనాభ భక్తజన ♦ వత్సల దుష్టమదాసురేంద్ర సంత
హార సరోరుహాసన పు ♦ రారి ముఖామరవంద్యపాద, పం
కేరుహ! సర్వ లోకపరి ♦ కీర్తి తదివ్యమహాప్రభావ! సం
సారవిదూరనందతనుఁ ♦ జాత రమాహృదయేశ మాధవా !!
(పుష్పములచే పూజించి తరువాత)

హే ! జగన్నియామకా!

సీ॥ దీనమై బిడ్డల ♦ రోదన వినలేక

మొరవెట్టి నాసాధ్వి ♦ మొరను వినక

“జనక” మాయాకలిఁ ♦ గనకుంటివేమని

మొరొక్కయనెడి సుతుల్ ♦ మొరనువినక

“గురు”భావమునవిద్య ♦ గూర్చినేర్పుమటంచు

మొరొక్కయనెడివారి, ♦ మొరనువినక

సతతంబు నీనామ ♦ జపమె భోజనమని

అన్యయోచనలేక ♦ యంబుజాక్షి !

గీ॥ నిన్ను నమ్మినవాడను ♦ నిరుపమాన
నిర్దయంజూడ పాడియే ♦ నిష్కళంక?
వేగమరుదేరినీమూర్తి ♦ నిగమవినుత !
జన్మతరియింపఁ జూపవేసదయపాల.

దేవా! లోకసంరక్షకా! దుర్భరభూయిష్టమయిన, యీధరా
మండలంబున నన్నునిచి సారహీనమయిన సంసార సాగరమునముంచి
దరిజేరనీయక, విచారభరంబునే, యేలగూర్తువు? నిర్మలతేజో విరాజ
మానమైన నీదివ్యసందర్శన భాగ్యమే దిక్కని నమ్మిన నాకేల నీదర్శన
భాగ్యంబొసంగవు? దేనదేవా! యనంతా! మున్నెందరి భక్తశిఖా
మణుల కాదర మొసంగి కాపాడితివి? వారిచ్చిన బహుమతియేమి
నే నీయకున్నదేమి? నాదారిద్ర్యానలము భ్వంసమొనర్చి నీదివ్యసుందర
సందర్శన మొసఁగుము. (కరములు ముకుళించి భక్తి పరవశుడై
యుండగా వామాక్షీప్రక్కనుండి ప్రవేశించును.)

వామా—(నమస్కరించి)

గీ॥ ప్రాణనాయక సంతత ♦ భవవిదూరు
నామస్మరణంబె సల్పుచు ♦ విమలబుద్ధి
మెలగు మార్గోపదేశ, మ ♦ మేయభక్తి
బరగనీయక సంసార ♦ బాధగూర్చి
మృగ్గవిడచితిరే నన్ను ♦ మహినినాథ॥

మీవలె విచ్ఛలవిడిగ యిచ్చాలీల భక్త మార్గోపవాసిఁజేయక
కనుల తెరువని పసికూనలతో మృగ్గనియమించితిరా! నాథా! నే
నిట్లెంతకాలము గడుపవలయును?

కుచే—వనితా! మంచిప్రశ్న వేసితివి. వినుము. యిమ్మార్గమున కెట్టి
నిరాటంకము లున్నను నవల దోసి ధన్యమార్గావలంబులై
వర్తిలవలయు. యీజన్మకు సుఖమొకప్పుడు కలుగునను నాశ
యము శూన్యము. క్షణమైనను ఆపరంధాము నిశ్చలభక్తిఁగొని

యాడిననేగాని ముక్తిమార్గములేదు. యిది యొకరు నేర్పునది గాదు. నీవెరిగియు నన్నిట్లే ప్రశ్నింపుచుందువుగదా ?

వామా—నాథా ! నాజన్మకేదియే మోక్షము యీనాటికీ స్వల్పభక్త్యంబుగొని తృప్తిపొందుదు?

కుచే—నాయకీ ! యేపూట కాపూట కేవియోభక్త్యంబులు గూర్చు చునేయుందువు. (భుజింపుచు) మానవతీ ! శ్రీమన్నారాయణ చరణదాసులమగు మన కీవిషాదములతోను పనియేమి? నీ పేష్పాడును యిహబాధలకులోనై కృశింపుచుందువు.

వామా—నాథా ! కారణములకేమి? మీ రెరుంగనిదా? సతతము శ్రీమన్నారాయణ సేవాతత్పరులమగుటచేతనే మనకీబాధలు? గాకున్న? కరుణాంతరంగుడైన పరమేశ్వరునకు మన మెంతటి శత్రులముగాకున్న, పసిపాపలకింత భక్త్యములభించుమార్గమేని జూపకుందునా? యది యట్లు మీరేనియు సుంత యోజింపరు గదా ?

కుచే—సుదతీ ! బిడ్డల తృప్తికై మార్గ మూహింపమనియా దెల్పు చుంటివి. వారి రక్షింప నెవ్వరు సమర్థులు, వారికి నీకు బాంధవ్యమేమి? భాగవతంబునం దేచునియుండెనో చూడు. ప్రహ్లాదుడు తండ్రితో?

శా॥ “శోధింపంబడె సర్వశాస్త్రములు ర ♦ ఓనాథ వేయేటికిన్ ?
గాధల్ మాధవ! శేముషితరణి సాం ♦ గత్యంబునన్ గాక, దు
ర్మేధన్ దాటఁగవచ్చునే సుతవధూ ♦ మీనోగ్రవాంఛా మద
క్రోధోల్లోల విశాలసంస్కృతిమహా ♦ ఘోరామితాంభోనిధిన్.”

అనిగదా సుడివెను. నిన్నతిగారాబమున బెంచి, పెద్దగాజేసిన నీ జననీ జనకులతో, మరణింపక నన్నే యనుసరించి మెలఁగెదవు? యెవరిమార్గంబున వారు మనియుండవలయు, నంతియేగాని హీనకరము లగు బంధములఁ దగులొక నుటెంతయు హాస్యాస్పదంబగు? నీకీవిషయ

మెన్నియో విధంబుల నుగ్గడించితి కొలదియైనను వీనులఁ జేర్చకుంటివి.

గీ॥ ఇతఁడు నాకొడుకీతఁడు ♦ హితుఁడు? తండ్రి!

యితఁడు సోదరుఁడితఁడు ప్రా ♦ జేసుఁడనుచుఁ

గుండెదరుగాని డెందాన ♦ మందమతులు

జూడ? నందఱి భాంధవ్య ♦ మేడఁజెపును?.

వామా—నాథా! కల్గినసంతును కలిగినటులేవిడనాడిన “ అపుత్రస్య గతిర్నాస్తి” యను నాక్యార్థ మెటుసమర్థింపవలయు? అటులే గాకున్న యీకట్టెకిన్ని తిలోదకంబు లిడువారెవ్వరు? నవమా సములుమోసి యష్టకష్టములొంది, గనినవారలఁగని నట్టులే భారవైచిన యీ వ్యామోహసంపరకంబులేల? సతీపతులను భాంధవ్యమేల? ఇంత నీచదాయకంబైయుండు నీస్వల్పకథకీ సంతానోత్పత్తియేల? నాథా! మీయెదుట నిలచి మాటలాడుట కేనెంతటిదానను? సర్వజ్ఞులురగు మీరెరుఁగని విషయము లేముండును? సంసారము సారహీనమని యెరిఁగి సంతునిసార్ప మొనరింపుచుండిరేగాని అబలనగు నాకీ వ్యామోహబంధములు పటాపంచలగుటెట్లు?

కుచే—బాలా! నీకీ బాధవిడనాడ దు స్తరమని వక్కాణింపుచుంటివి అయిన యనుభవింపుము.

వామా—నాథా! యీదీనురాలిపై నింతకాఠిన్యమా?

కుచే—నాయకీ! నీ దీనాలాపములను సాగరంబున నేనొకబిందువునై పోయితిని. సర్వవిషయ పారంగతవగు నీవేల నన్నిట్లు బాధింతువు? “మాతానాస్తిపితానాస్తి నాస్తిబంధుసహోదరః” యను నీశ్లోకార్థమెరింగి యిక్కనైన యీసంభాషణ ముగింపుము.

వామా—నాథా! మీరిట్లు పట్టినపట్టు విడనాడకుండిన నేడీవింప జాలను.

గీ॥ అన్నమో రామచంద్రా! యటంచుసుతులు

పెక్కు బాధలు నొందుచు ♦ దిక్కులేక

రోదనము సేయనపుడునా ♦ బాధదెలుపఁ
దరమె జీవేశ మన్నించి ♦ దాసినేలు

(కాళ్ళపై బడును.)

కుచే—బేలా ! నీ గోలయంతయు నాకేల ! ఆగర్భదరిదుండైన
నాతోనీయిక్కట్టు లుగ్గడించిన నేనేమిచేయగలను? టెప్పటి
ప్రస్తుతమో యప్పటి కార్యావలంబులమైననే దప్ప యన్యంబు
శరణ్యంబు లెట్లగు?

వామా—నాథా ! నారోదనంబరణ్యరోదనము మాడ్కి మీకు
గోచరింపవచ్చును. కాని బుడుతల యాక్రిందన మాలించిన
మీరిట్లనియుండరు. నేడునారదాగమనమున మనదాద్రిద్యానల
తాపంబు భక్తజనరక్షాబద్ధకంకణకరకమలుండగు శ్రీమన్నా
రాయణ ప్రసాదామృత రసవాహినిచే శాంతించు ననియెఱింగి
తమతో విన్నవింపవచ్చితి.

కుచే—నాథీ ! యేమనుచుంటివి ? కామకోధాద్యరిషడ్వర్గవిదూర
నిశ్చల భక్తిరసావేశ కలితుడగు బ్రహ్మమానసపుత్రుడు
విచ్చేసెనా ? ధన్యురాలవు; సకల చరాచర సంఘ భవవిదూ
రుని దర్శనభాగ్యంబుగంటివి.

వామా—యేమినాథా ! అట్లుగుక్క విడువకుండ నొక్కటే ధోర
ణిగా మాట్లాడుచున్నారు. ఆయన సందర్శనములో జరిగిన
సంగతి సావధానమత్తులై యాలకించి తదనంతర కర్తవ్యమునకు
గడఁగుట మిక్కిలి శ్రేయోదాయకముగదా ?

కుచే—సాధ్వీ ! యామానిసింహుడేమి యానతిచ్చె ?

వామా—అయవారువిచ్చేసిన యర్హపాద్యాది విధులచరించి సుఖా
సీనులఁ జేసినతరి యామహామహుఁ డనుగ్రహించి భూలోక
స్వర్గలోకములకథ పూసగుచ్చినట్లు వచించె?

కుచే—ప్రాణనాయకీ ! ఆయన మనపట్ల నిర్హేతుక జాయమాన కరుణాకటాక్షంబుచే యానతిచ్చిన ముముక్షుసంవిధాన తత్వమువివరంబుగ నెఱింగింపుము?

వామా—నాథా ! యెప్పుడును తత్వావేశంబులేనా ? దారిద్ర్యదాహానలంబు దరించుమార్గమున్నదా ?

కుచే—దారిద్ర్యమను నావ యైశ్వర్యమను సాగరంబున మునిగిపోవలయుననియా భావము

వామా—నాథా ! యీ వలవంత లెట్లు సమసిపోగలవు? కావుననే నారదుడు, శౌరిసన్నిధి కేగిన? యాతడు నీనాథుని కనుఁగు సఖుఁడుగాన తప్పకసిరులిచ్చి వరలుననిపలికె. గావున! ప్రాణేశ్వరా ! మీరట్లు గావించిన తప్పక మనదారిద్ర్యమడఁగును.

కుచే—నాథీ ! ఆగు మాగుము. అంతయు నెరింగిన నీవే యిట్లు పొరపడిన లోకమందుగల కాంతలెవ్వరు కాంతుని మాటలు ద్రోసి పుచ్చరు ? నిప్పచ్చరముఁ బోలిన, యీ తుచ్చధనము కొఱకు, శౌరిని వేడుటయా ? అయ్యయ్యో ? యింతకంటె హేయంబుగలదే ? మన్మథోద్రేక పూరితులగు మనుజులు కోరవలసిన కోర్కెను గోరితివే ? చిత్తము భగవదాయత్తము గావించు బడుగు తాపసులమగు మనము, ధనమను హయమును, పుత్రకులను రథంబునకు పూన్చి విచ్చలవిడిగా విహారంబు సల్పుటయా ? అట్టికోరికను శౌరిని కోరవలయునా ? అట్టి కోరికను కోరజాల ! కోరఁ జాల ? సంతతానంద చింతాకలితుండగు మురహరిని మోక్షలక్ష్మీ భరితుఁ జేయుమని కోరవలయునా ? యిప్పుడే కోరజాలుదు, అంతియేగాని ? నాథీ ! యిట్టి నీచగతంబగు తలంపు వీడుము. ఆతని కరుణమే యుండిన ?

గీ॥ తృణముశేయని దానిని • క్షణములోన
ఘనతకెక్కించు మేరువు • గా నొనర్చు

శౌరి ! కృపలేకయున్న నా ♦ శనమెనొందు
దేవదేవుని లీలలఁ ♦ దెలియ తరమె ?

గీ॥ సిరులుగలవార లెందరీ ♦ ధరణియందు
మెలఁగి నశియించిరో, పాణి ♦ చెలియ, కనవె ?
ధనము శాశ్వత మౌనతే ♦ తలప ధరణి
దెలిసి యజ్ఞానమునఁ బడ ♦ దివ్యపదమె ?

గీ॥ అచ్యుతుని సిరిగోరెడు ♦ సట్టిపథము
పాముతో జెరలాటగా ♦ పరిణమించు
సాధ్య ! సన్నేల గోరెడు ♦ సారహీన
మైనపను లాచరింపఁ ♦ జేయంగనిటుల ?

వామా—నాథా ! ప్రయత్నమున పనులు సమకూడును గాని, మీ
రిట్లు పలుకుట నా కేమియు తృప్తియొదవకుండె ! శ్రీహరి సిరు
లిచ్చుటకు సిద్ధమైయుండ, నాశింప మోసమని దెల్పుచున్న
మీకేమి ప్రత్యుత్తర మీయజాలదును. గావున కాంక్షనొంది
శ్రీహరి దర్శనయత్నము గావింపుడు ?

కుచే—వామాక్షీ ! మన యత్నా యత్నములు నిష్ఫలములు. ఎండ
మాపులఁగని భ్రమించిన పగిడియేగాని, జ్ఞానభాస్కరుని ధన
గాఢాంధకారమునఁ గప్పఁ జాలమునుమా ?

వామా—(దుఃఖియై) నాథా ! మీరు పట్టినపట్టు వీడకుండిన నేమను
ఁబట్టు ? నామొర యొకింత విని యాపై మీచిత్తానుసార మొ
నరింపుడు. పతికి యర్థభాగంబు సతియగుట నాకుఁగల స్వాతం
త్రేచ్ఛచే; యింతగా నుగ్గడించి బెగ్గడిలిత్తి మీరు వెడలునప్పుడు
శౌరి యిచ్చినప్పుడుగదా ? వ్యర్థముగాక యర్థము లభించిన
వనుకొనుట ? మీరింత కఠినముగా మాటలాడ నే నేమను
కొనవలయును. బాల్యసఖుని దర్శించుటకూడ నొక దోష
మగునా ?

కుచే—పాలఁతీ ! నీమాటలు నా శరీరమును కంపింపం జేయుచుండె.
యికార్య మొనరింపక తప్పదా యేమి? హా ! దైవమా !
సిరికొరకు నిను దర్శింపవలయునా? (శరీరమువంచును.)

వామా—నాథా ! మీరిట్లు విషాదమున మునుగరాదు. మీరే యీ
నాడు ధనమాసింపపోవుటలేదు.

సీ॥ ఘనుని హరిశ్చంద్రు ♦ కడకేగి గాధేయుఁ
డడుగడే యజ్ఞార ♦ మమితధనము !
గురుదక్షిణ మొసంగఁ ♦ గోరికొత్తుడు రఘు
నాధునిమ్మనె పదు ♦ నాల్గుకోట్లు
బడుగుబాపనిరీతి ♦ బలిని యాచింపడే
మూడుపాదంబులా ♦ మురహరుండు
ధనదుని పజ్జకుఁ ♦ జనిశంకరుడుమున్ను
ధనముఁగోరగలేదె ♦ ఘనముగాను

గీ॥ ధనమునకు నిందుఁడంతటి ♦ ఘనుఁడు కర్ణు
దానమడుగంగ పోవలే ♦ దేహృదీశ !
వారికెంతటి యపకీర్తి ♦ వచ్చెచెప్పుడి
ప్రీతి, హితమాలకించి య ♦ ర్థింపఁ జనుడు?;

కుచే—సాధ్వీ ! నావలెనా వారలదిరించుట? మోక్షాపేక్ష కలితులై
వారర్థించిరి? వారు ఔహరిచింత నామృత రసగ్రహణ పారీ
ణలు, మనము ధనకాంక్షసహితులము. నాతీ! వారికి మనకునా
సాటి యీ నీసామ్యమతి నీచము.

వామా—ఎవ్వరై నను, రెండవకోర్కె మదినిడుకొనియే? మహామహి
తులయినారు? యీచిన్నకోర్కె యాశౌరి తప్పక నెరవేర్చును.
మీకింత సంకోచమేల? మీకు బాల్యసఖుండు, దీనదయాపరుఁ
డనై యున్నప్పుడు, మీకు సత్కార మొనగూడకుండునా?
గావున

కుచే—(వామాక్షిమాట కడ్డుదగిలి) నాతీ! ఆ లీలామానుష విగ్రహుడైన నారాయణావతారమగు శ్రీకృష్ణునకు మనసంగతి గోచరింపకుండునా? గోచరించియు మనల నిట్లే జీవనము జేయుమని దలంచి యూరకొనియె? ఆ నిగమవేది కీ భూవల యమున గోచరింపనిదేది?

వామా—నాథా! బ్రహ్మాండములు కుక్షినింపుకొన్న పరబ్రహ్మ మెఱుంగనిదేముండును? గోరవలె? యనుభవింపవలె? అన్ని యుమనమే తర్కవితర్కములు గావించుకొనిన కార్యము కొన సాగుటెట్లు? మరియు;

గీ॥ మీకుదైవము శ్రీహరి ♦ మాకుమీరు
దైవమును తల్లిదండ్రీయు ♦ దాతగురువు
ననుచు మదినెరనమ్మితి ♦ నయ్య? నాథ!
తప్పుసైరించి వెడలుడి! ♦ ద్వారకకును!

కుచే—నాతీ! ఎద్దియో యెఱింగించితివి. మనంబొప్పుకున్నను, మరులు గల్పించితివి. గాని నేవెడలి? యాముకుందునేమని! యర్థింప వలయునో గోచరింపకున్నది.

వామా—హృదయేశ్వరా! దయాంతరంగుడగు పరమేష్ఠినర్థింప వలయునా? మీరనినట్లు నిగమవేది యెఱిగియే సిరులిచ్చి గాచును.

కుచే—యేది యెట్లున్నను మద్బాల్యమిత్తుని దర్శింపనేగు తాలమంకు రించె? (ప్రకా) మానినీ!

క॥ సడయు కడకు దర్శింప
డధవా పోరానిపట్ల ♦ నరిగినచోనే
విధమున గైకొని చనవలె?
నధికములగు వస్తువులుఁ సి ♦ తాంభోజముఖి !.

వామా—నాథా ! కంసారికి మనమేమి కానుకలీయగలము? కొండంత
దేవునకు మెండంతపత్రి నీయగలమా? బుడుతలకొఱ కునిచిన
యడుకులు గలవవి గొనిపొందు;

(తెచ్చి జీర్ణాంబరమున ముడివేయును.)

కుచే—హా ! పరమేశ్వరా? నీ మహామహిమ లద్భుతములుగదా?

(లేచి) నాతీ ! నే పోవుచుంటిని.

వామా—మరల శీఘ్రకాలమున రండు. (దేవునిపార్థింపుచుందురు.)

తెరవాలును.

వామా—(పునః ప్రవేశమై) హే పరమేశ్వరా ! దయానిధి !

సీ॥ బాలకుఁ డైనట్టి ♦ ప్రహ్లాదు గాపాడ

నవతారమెత్తిన ♦ యట్టి ప్రేమ ?

పగవాని తమ్ముడన్ ♦ భావంబు విడనాడి

యలవిభీషణుగాచి ♦ నట్టిప్రేమ !

దూర్వాసు గర్వంబు ♦ దూళించి యతిప్రీతి

యంబరీషుని గాచి ♦ నట్టిప్రేమ!

కరిని రక్షింప మ ♦ కరిదుఃఖింపగా చక్ర

మంపిననాడుండు ♦ నట్టిప్రేమ !

గీ॥ సతము నినునమ్మి ♦ సన్నతి సల్పుచున్న

స్నేహితునియందుఁ గూడ వ ♦ ర్షింపజేసి

భక్తరక్షణబిరుదు ని ♦ ల్వంగఁ జేసి

పాలనముసేయవయ్య గో ♦ పాలబాల !

(పోవును.)

గద్యః—యిథి శ్రీరామచంద్ర చరణసేవాతత్పర

పురిటి బలరామదాస కవికృతంబైన

భక్తకుచేల నాటకమందలి

తృతీయాంకము.

—[౦]—

భక్తకుచేల

చతుర్థాంకము.

(కుచేలుఁడు ఆశ్చర్యముగా ప్రవేశించి)

కుచే—ఎటుగాంచినను నిరామయంబై యుండెనే?

ఉ॥ ద్వారకయెంతదవ్వు? కడు ♦ దాగుణమా భవనాగరంబునే
తీరున దాటినాడ వసు ♦ దేవతనూజుని దివ్యమందిర
ద్వారమునెట్లు సొత్తును వృ ♦ ధా చనుదెంచితి గంసవైనన్
జీరికినెనగన్గొనునె ♦ చిత్తమునన్ గరుణించి యిత్తటిన్

(యించుక యూరకొని) ఔరా? లోభము సన్నెంతపనికిఁ
దోలుచుండె ! ఓలోభమా !

సీ॥ ఎంచగాఁ బోసీయ ♦ వించు కంతయుగాని
వంశక్రిమాగత ♦ ప్రితిభసుంత
నరయంగ బోసీయ ♦ వణుమాత్మమైనను
తులలేని యాత్మ ♦ బంధుత్వరీతి
నడువగా నీయవు ♦ కడకొక్కపనియైన
“వరణీయమా ధర్మ ♦ సరణియందు

కనుగొననీయవు ♦ కలనైన నొకమారు

పరమార్థ తత్వ ♦ సంపత్సమృద్ధి

గీ॥ తలఁపగానీవు దుర్గుణ ♦ కలితమతిని

భవమహాధ్వోత జాల వి ♦ ధ్వంస విషయ

కోటిభాస్కర సమతేజు, ♦ కోమలాంగు

సదయ హృదయార వింద సం ♦ చారపరుని ?

గీ॥ అర్థమనియెడి హయముపై ♦ నధివసించి

ఋబ్ధమనముల కశ్చేము ♦ లుగ ధరించి

పాలనము సేతువెపుడు ప ♦ వాసభూమి,

హీన తరలోభమా! ♦ నమస్కృతి శతంబు.

కటకటా! యీ దుష్టలోభత్వమునకుఁ జిక్కి, నాసాధ్వీ నన్నింతటి సీచకార్యావలంబునిగావించె? ధనమపేక్షించి ముకుందుని దర్శించుటెంతసీచము. కుచేలా! నీబుద్ధి బుగ్గి పాలయ్యెనే? “స్త్రీబుద్ధిః ప్రళయాంత” కంబనునుడి యెరిగియు మాయందగుల్కొంటివే?

గీ॥ అన్నిటికి కడుమేలగు ♦ నాత్మబుద్ధి

దానికిన్నించు గురుబుద్ధి ♦ తలపమదిని

కల్లు పరబుద్ధిచేహని ♦ కరమ దెపుడు

స్త్రీలబుద్ధులు ప్రళయంబు ♦ చిత్తగంప !

గీ॥ ఫలములనువీడి పచ్చికా ♦ యలనుగోరు

చందమయ్యెను కృష్ణుని ♦ సరసకరగి

ధనముకావలెనంచుఁ బా ♦ ర్థించుచేత;

యాస దలపడు దోస ము ♦ స్వీసమేని.

కావింపబోవు కార్యమునకీ యోజనములేల ! సరసీజాతుని సందర్శించి నాజన్మ ధన్యమొనరించుకొందుగాక ?

(పోవును)

(పునః ప్రవేశము కుచేలుడు)

కుచే—అయ్యయో ! యిదేమి ఘోరము ? కాలుదీయుట కేని నశంబు
గానీయకభయంబు గొల్పు భీకరారణ్యంబులే గోచరింపు చుం
డెనే ? హతవిధి ! యీ ఘోరాటవిన్దాటు పెట్టు?

సీ॥ కాండు కాండు మటంచు ♦ గర్జనల్ సల్పుచు
చనుదెంచు శార్దూల చయములొకట

మత్తేభములగాంచి ♦ తుత్తునియలఁజేసి

రక్తంబుగోలు హ ♦ ర్యక్షులొకట

పర్వతంబుల భాతి ♦ పడియుండి పక్షుల

జీవముల్ గొను కొండ ♦ చిలువలొకట

ధూమంబు చెలరేగి ♦ వ్యోమమెల్లెడనిండ

నడవినిగాల్చు దా ♦ వాగ్ను లొకట

గీ॥ విషముగ్రక్కుచువేగ బ ♦ ర్విడుచునుండి

ప్రాణముల హరించెడి త్రాచు ♦ పాములొకట

గలిగి భీతినిఁ గొల్పు నీ ♦ గహనసీమ ;

నెట్లు తరియించువాడనో ♦ యెరుకపడదు.

దైవమా ! యీ క్రూరమృగంబులగాంచిన కొలఁది నా హృద
య మవియుచుండెనే ? యీ దాఁచునుండి దొలఁగిపోవు మార్గమే
గోచరింపకుండె ?

సీ॥ కాబోలు నియ్యదే శ కాండనుచుండెను

మత్తేభములద్రుంచి శ మనెడిరాజు.

కాబోలు నియ్యదే శ గహన వరాహంబు

పోవుచునుండెను శ భుక్తికొఱకు

కాబోలు నియ్యదే శ కారుదున్నలఁ దిన

చాటునదాగెను శ శరభమృగము

కాబోలు నియ్యదే శ గర్భశత్రులఁగాంచి

యేగుచునుండె ఫ శ ణేంద్రసమితి

గీ. కూయునయ్యదెగాబోలు శ గుంటనక్క-
వెరపుద్రోయగ నిటఁ పస ♦ వించెపింది
మఱ్ఱులఁ న్నాకుచుండెను శ మర్కటములు
ఎందుఁగాఁచిన మృగములే శ ముందునుండు

ప్రాణసఖుఁడునా ప్రయాణమెఱిఁగి చిన్ననాటివోలే చిత్రనాట
కముఁ గల్పించి యుండడుగదా ? ఆ! నేనాతని లోచనములందు గోచ
రింపుచుందు ? నేనంతటి యదృష్టశాలినా?...గాకేమి ; నే నన్న
పాణింబునైన యర్పించు మత్స్యాణ సఖుఁడు నను మరచిపోవునా ?
ఓదేవకీనందనా ? చిన్ననాటిరీతి దుఃఖివాగ్ధిన్ముచక, యీ దుష్టభీకరా
రణ్యంబదృశ్యంబు గావించి, త్వరితగతి నీదివ్యమంగళ విగ్రహసందర్శన
భాగ్యః బాసఁగుము. (యురుములమ్రోతవిని) అయ్యో ! నభోమండ
లంబంతయు భయంకరమై యున్నదే ?

గీ॥ ఆకసంబున మేఘము శ లలముకొనియె
నభముపైవారై నంధకా శ రంబుమిగుల
అం ! మృనెడి శబ్దమంతయు శ నధికమయ్యె
భోరుమని వానగుఱిసెడి శవరుసగలిగె.

మ॥ కనులుండంగనె గ్రుడ్డియట్ల సలుపంగా నంతరిక్షంబు జు
ట్టెను పెన్జీకటి; గొప్పవృక్షములు ధాత్రిన్ గూలిపోవంగ వీ
చెను జంఝానిలుఁడార్తి జెందునటుఁ గూసెన్ గూరజీవంబు లీ
వనమందెల్లెడ మాటుమోగ; కనఁగా ? వర్షించునట్లయ్యెడిన్.

కాలవిధి ! నేనిప్పు డెందు జొత్తును హే ! యదుకులభూషణా!
ఇతరీ నన్నేలకున్న నాకేదిదారి ? అయ్యయో ! వర్షమంతకంతకు
హెచ్చయ్యెనే ? గోరుచుట్టువై రోకటిపోటుపగిది నీవిపత్తుకురిం
చెనే ? హా ! కృష్ణా !

సీ॥ బ్రహ్మాండమెల్లను ♦ పట పట ధ్వనులతో
గాఢాంధకార ము ♦ గ్రమ్మకొనియె

కడుభయంకరమైన ♦ బిడుగుల మోతలు
 కాననంబంతయు ♦ కలతగూర్చె
 యెడబాటులేనట్టి ♦ జడివానయేగాక
 ఘనయుతమగు వడ ♦ గండ్లు గాలె
 విన్యత్రకాశంబు ♦ విధముగా మెఱపులు
 మెఱయుచునుండెను ♦ మింటియందు.

గీ॥ కాలునలుపెక్కి చీకట్లు ♦ గడలుకొనఁగ
 మించుకడవల నుదకంబు ♦ మూచిదెచ్చి
 గుమ్మరించిన గతివాన ♦ గురియజొచ్చె
 ముసుగుబోసిన చందాన ♦ మోముగప్పి.
 (పోవును.)

(పునఃప్రవేశము : కుచేలుడు)

కుచే—హే కృష్ణా ! నంద నందనా !

గీ॥ విభ్రమంబయ్యె నామది ♦ భీతికలిగె
 ఎందునిల్చితొ యేమైతొ ♦ యెట్లు నిన్ను
 జేరువాడను నన్నిట్లు ♦ జెడునిభంగి
 గా పరీక్షింపనెంచిన ♦ కమలనయన !

కటకటా ! ఎంతదవ్వు నడచినను ద్వారకాపురి మూర్గమే గోచరింపకుండె ? ఇక ముందేదారిపోవలయు ? యేవారి పోయిన ద్వారక జేరుదు ? ఓ యాదిమధ్యాంతరహితా ! పన్నగారి ! యీ బాట నెట్లు తరింతు ?

ఉ॥ తల్లివి, తండ్రులవంచు మరిదాతవు నేతవు నీవటంచు, నన్ జల్లగజూతువంచు మదిసంతసభక్తిని గొల్పుచుందు నీ వెల్లజగంబులున్ సతతమేలుచునుండవె పుణ్యశీల ? నా యుల్లము పల్లవింప కృపనుంప దలంతువా శ్రీరమాపతీ !

(నిష్క్రమించును.)

(పునఃప్రవేశము ద్వారకాపురిపొంతము కుచేలుడు)

కుచే—హే? దేవాదిదేవా! నిన్ను నమ్మిననారికి నాశములేదను నుడి
నిక్కముగా నాయెడ దృష్టాంతరంగయ్యె ? లేకున్న ?
మహారణ్యమధ్యంబున భయంకర యాతనల పాలై చావనున్న
నేను మరల నీచరణసేవాసాగర వీచీ విహారముసల్పు నిందరు
దెంతునా ? నీ మహామహిమం బెరిగింప నేరితరంబగు ?
(వెనుకంజవేసి) అయ్యారే ? గాన్పించునయ్యదే గాబోలు
ద్వారకాపురి? ఆహా ! యెంతసుందరంబై యొప్పుచుండె ?
(కొంతనరకు నడచి) ఓహో? యీప్రాకారంబుపై నందినంద
నునిచిదానంద స్వరూపమెంత చిత్రమైయొప్పె? దేవా నీచిత్ర
చరిత్ర మొంతయు స్తవనీయముగదా?

సీ॥ పూతన చనుబాల శ భూరివిషంబుంచి
జంపనెంచియెదాని శ జంపినావు
విక్రమంబున నభో శ వీధిచ్చేర్చితృణా
వర్తునిసమయించి శ వజ్రలిగావు
అల్లుడారమ్మని శ కల్లప్రేమనుఁ జూపి
నట్టికంసుని మట్టు శ జెట్టినావు
తనశక్తిచే బ్రాణి ! గణమును హరియించు
కాళీయు దున్నాడ ♦ గలిగినావు

గీ॥ దేవ నీచిత్రచర్యలఁ ♦ దెలియ దరమె ?
కలుషనాశన ! శిష్టర ♦ తుణ ధురీణ !
ఎట్లుకృపఁ జూచువాడవో ♦ యింకమీద
నవ్యగుణశీల గోకుల ! నందబాల !

ఆహా ! యెందు గాంచినను మత్సరుని సుందర సుస్వరూపులే
గోచరింపుచుండెనే?

సీ॥ పసిబిడ్డయ్యెయుండి ♦ బండిరాకాశిని

హతునిజేసిన యాతఁ ♦ డితఁడుగాడె

(వేరొక దెసఁజూచి)

కాళీయభోగ రం ♦ గన్ధలంబులయందు

నృత్యమాడినయాతఁ ♦ డితఁడుగాడె

(యింకొక దెసఁజూచి)

గొల్లయిల్లాండ్ర మ ♦ కుక్కవలెల్ల గైకొని

యేనుగానను నాతఁ ♦ డితఁడుగాడె ?

గోధనంబులకెల్ల ♦ గొడుగుగా గిరివేల

నెత్తిపట్టిన యాతఁ ♦ డితఁడుగాడె ?

గీ॥ మొగమునందున తిలకంబు ♦ సిగను నెమలి

పురియు ముద్దుల గురియించు ♦ మోవిపైన

మందహాసపు చంద్రికల్ / మలయుచుండ

నిచట దర్శనమిడునాతఁ / డితఁడుగాడె ?

అయ్యదే దేవదేవుని భవనంబైయుండు. (నిష్క్రమించును.)

తెర వ్రాలును.

గద్యః— యిది శ్రీరామచంద్ర చరణసేవా తత్పర బలరామదాస

కవికృతంబైన భక్తకుచేల వాటక మందలి

చతుర్థాంకము.

ఓం.

భక్తకుచేల

పంచమాంకము.

(శ్రీకృష్ణమందిరమున ద్వారపాలురగు జయ, విజయులు.)

జయ—విజయా ! మనదేసకేవచ్చుచున్న యా బడుగుబాపనిఁగాంచి
తినా ?

విజ—జయా ! జూచితి.

సీ॥ ఎడమి నూకలుగట్ట ♦ నెడమించుకయులేక
శకలమా జీర్ణ వ ♦ స్త్రాబు తోడ
బెనగొన్న యాకటి ♦ పెలునన్గడు డస్సి
మిక్కిలి కృశమైన ♦ మేనితోడ
గత్తుకేశంబులు ♦ గడ్డంబు మీసముల్
వెరివిగట్టిన బలు ♦ తిరులతోడ
మానని దీర్ఘమై ♦ మార్గభేదంబున
బ్రకటిరింబగు బడ ♦ లికలతోడ

గీ॥ దాహమొదవిన వదన ప ♦ ద్దంబుతోడ
లావెడలి వేరుపడిన శ ♦ ల్యములతోడ
జనుల కెవ్వరికిని జూడ ♦ ననువులేక
వచ్చుచుండెడి విపుని ♦ వరుసగనుమ !

జయ—యేమిరా? యీతని స్వాతంత్ర్యము ? మహారాజేంద్రులు
సైతము రావెరచెడి యీ మార్గమున కీతఁ డతిసులభముగా
వచ్చుచుండెనే ?

విజ—రానిమ్ము? ఆస్వాతంత్ర్య మిప్పుడే సడలించజేతు.

కుచే—(ప్రవేశించి) వీరలే జయవిజయులను ద్వారపాలురు గాబో
లును. వీరిదాటి ముకున్దు దర్శించు టెట్లు ? ఐన నిట్లు సంభా
షింతుగాక! (ప్రకటముగా) ఓజయవిజయలారా! మీరెంతయు
ధన్యాత్ములు.

తే॥ గీ॥ శౌరి సామీప్య పదవులు శ సంగ్రహించి
విష్ణుసాన్నిధ్య మందున శ వెలసినారు
బ్రహ్మశంకరులైన మీ శ పాటివారు
గారు శ్రీహరిపాదము శ ల్లునతగొలువ.

సీ॥ మినుగాంచినప్పుడే శ మేలుగాఢ్రిహరిఁ
జూచినట్లయ్యె నాశ చూడుకలకును
మరిపల్క మీతోడ ♦ మధుసూదనునితోడ
భాషించు నంతటి శ భాగ్యమబ్బె
మీరూపముంగాంచ శ నారాయణునిబోలి
గాన్పించుచుండిరి శ ఘనతమీర
వసుదేవసుతుఁ శ గాంచ వచ్చెడిజనములు
మము ముందుదర్శించి ♦ మీదహరిని

గీ॥ జూడవలెగాన శౌరికిఁ ♦ జూడమీరు
దాసులైయుండ మాబోటి ♦ తాపసులకు
లోపమికనేల హరిఁజూడ ♦ లోనికేర
వచ్చినాడను కరుణించి ♦ వదలరయ్య!

విజ—ఓబడుగు బాపఁడా !

గీ॥ పదియు నార్యేల గోపికా ♦ ప్రణయవార్ధి
వీచివిహరించు శ్రీమహా ♦ విష్ణువేడ ?

శయనమునకిల్లు కట్ట ♦ గుడ్డయును లేక
విధిని దూషించు ♦ నీవంటివేదయేడ?

కుచే—అయ్యో ! ద్వారపాలులారా ! మీరిట్లు ప్రసంగించుటెంత
యునీచమగు ? నాబోటివానికడ పరమేశ్వరుకీ యెబ్బరకముఁ
గలుగదు? గాన నన్నిడచి పుణ్యముగట్టుకొనుడు? నాసంశయ
నిన్మృతిగండు.

జయ—విప్రోతమా ! అట్లెన్నఁడును విడచుట జరుగదు?

విజ—మారాడక వెనకకుఁ బొందు?

కుచే—ఓభక్తులారా ! మీరింత నిర్దయఁ బలుకుదురని తలఁపనైతిని
సుడి? ఔరా ! భక్తవత్సలుని దర్శింప నింత కఠినశాసనమా?

జయ—ఓ పరమఛాందసుఁడా పాదములాడక వెడలిపోండు ?

కుచే—హే ? యదుకులభూషణా ! నీ చెలికాడు, నీ దాసుఁడు నిను
దర్శింప వచ్చిన నింత పరాభవమా ? ఓ పాపిష్ఠుఁడా ! కుచే
లుఁడా ! నీయంతటి నిర్భాగ్యుఁ డెందును గానరాఁడు ? కాకు
న్న మహా ఘోరాటవులఁదాటి, బహుబాధలనొంది, దేవదేవుని
దర్శింప నాదేవుని మందిరముననే నింత పరాభవంబందిన నీజన్మ
తగల్పడనా? యిప్పుడేమి చేయుదును? యెందుపోవుదును? యీ
ద్వారపాలుర హృదయము శిలామయంబై యుండెనే? అయ్య
య్యో? యీ ద్వారపాలుర నేల దూషణ మొనర్పవలయు,
దాస్యవృత్తి గావించుట, యజమాని మాటల కెమరాడకుండ
వలయునుగదా ? యెంతకష్ట మెంతకష్టము.

గీ॥ కరుణ కలిగియు కఠినంబు * గనగవలయు

మంచిచెడ్డ విమర్శన * మానవలయు

చేయగారాదు చేసిన * చేటుగలుగు

కట్ట ! దాస్యంబుకంటెను * గలదె చెడుగు.

గీ॥ భక్తునకు భక్తజనమునే * పరిభవింప

జేయప్రభుకంటె వేరొండు * జెప్పుగలదె ?

మహినిదాస్యంబె ఛీ ! యవ * మానకరము?

లింతకంటెను బాపమ * దేమిగలదు ?

ఓ దీనావనదీక్షా పరతంత్రా ! కళ్యాణగుణపూరిత వాన్నిధి !

పార్థసారథి !

సీ॥ ఘోరాటవింగల ♦ క్రూరజీవులదాటి

పడరానియిడుములు ♦ బడసిబడసి

వర్షవారాసిలో ♦ బడినీదులాడుచు

పడరానియిడుముల ♦ బడసిబడసి

బహుసర్పములబారి ♦ బడిదానినిన్దాట

పడరానియిడుములు ♦ బడసిబడసి

భటవర్గమిడినట్టి ♦ పరిభవానలముచే

పడరానియిడుములు ♦ బడసిబడసి

గీ॥ నిర్మలంబైన నీపద ♦ నీరజముల

మధురమునుగ్రోలఁ జనుదెంచు ♦ మనుజుడొచ్చు

ప్రియముజూపుచు నన్ను పా ♦ లింపుమయ్య

శుభజనాన్వేష ! మృదుభాష ! సుగుణభూష !

ఎట్టి యిడుములు నొందిననేమి ? జగన్నాటక సూత్రధారుడ
వగు నీవే కరుణింపకున్న, మార్గ మెందుగలదు. దేవా ! నాతుదిమొర
యాలించి, నీభటహృదయాంతరాళమున నీకరుణారస పయోనిధి ప్రవ
హింపఁజేసి నను నీపాదముకడఁ జేర్చకుంటివేని యీ ప్రాణములు
నీమట నిక్కము. (భటులతో) ఓ జయవిజయులారా ! మత్సరహాపాతిని
నను జూడనీయరా ?

జయ—ఏమేమీ ? మాధవుడు నీసహపాతియా ? భళి భళి ! బలే

మాటన్నావయ్యా!

విజ—యీ బాపడు బలేపన్నగము బన్నె ? మోసములకు మేటియా?

యేమి ;

జయ—(నవ్వుచు)

కుచే—ఓభటులారా ! పేదవాని పల్కులు పరిహాసమని దోచెనా ?
యిదియు మహానందమే ? గాని మాధవుడు మత్సహపాఠి
యగుట నిక్కువంబే !

గీ॥ సదయుఁడౌముని సాందీపు ♦ సరగఁ గొలిచి
విమలభక్తిని గొంటిమి ♦ విద్యనిజము
బాల్యసఖుఁడన మీరేల ♦ పరిహాసింతు
నాదుపేరును విన్నంత ♦ నాసఖుండు.

గీ॥ నిజమునజ్ఞేరు వచియింతు ♦ నిక్కముగను
బాల్యబుద్ధిని మీరిట్లు ♦ బరగుచున్న
పలుప్రశంసలు విడనాడి ♦ బాల్యసఖుని
క్షేమమెఱిగింపవేడెద ♦ కృపయుతమది.

గీ॥ అట్లు గావింపరేని రు ! కట్లుబడుచు
జీవములు లెక్కచేయక ! చెలగి యిపుడె
వీడువాడను యతిభక్తి ! విష్ణుజేరఁ
బ్రాణహత్యయు మీకబ్బు ! భవ్యులార !

విజ—(జయునితో) యీ బ్రాహ్మణుం డెన్నివిధంబులు దెల్పినను
నొకింతయు వినిపించుకొనకుండె ? యెట్టివైనను వీని వృత్తాంత
మంతయు మురాంతకునితో విన్నవించుటే యుత్తమంబగు ?
లేకున్న యీ బ్రాహ్మణహత్యాపాతకంబువాయు ! గావున నీ
వేమందువు ?

జయు—నిక్కము. నీవేగి దెల్పిరమ్మ ?

విజ—(కుచేలునితో) ఓ విప్రోత్తమా ! మీ రిటనేయుండుదు. మాధ
వుని కీవార్త దెల్పివత్తు. (పోవును.)

తెరవాలును.

(అంతఃపురము శ్రీకృష్ణుడు అష్టమహిషీసమేతుడై)

(యలకరించియుందురు.)

శ్రీకృ—వనితలారా ! మీ కేల నీసంకోచములు భక్తికిమించిన వస్తు
వెందునుగానరాదని, పెక్కుసారులు వివరించినను, మీచిత్త
ములన్యాక్రాంతముఁ జేయుచున్నారు.

గీ॥ తనువు గురులకు ధనమెన్న ♦ దానములకు
మనసు నిష్టదైవమునకు ♦ మరియుభక్తి ;
భూతదయయును సదృద్ధి ♦ భూమియందు
పరగు వాడెన్న నాప్రాణ ♦ భక్తుడతివ!

సత్యభామ—కమలనాభా ! కాంతాదీనుండవైన నీవు భక్తావనుండ,
వెట్లగుదువు? భార్యలు పరివేష్టింప బహుశృంగార లోలుఁడవై
నెగడునీవు, భక్తచిత్తానంద మత్తకరుండ వెట్లగుద్ధవో ?
యూహింప నసాధ్యంబై దోచుచున్నది.

శ్రీకృ—కమలముఖి! మీవదనములఁగాంచి మదించి మత్తకరీంద్రము
నైతివనుకొంటిరిగాబోలు; అదెంతయు యన్యతసంఘాతపాతము.
యేభక్తికమలమైనను నన్ను వేడుచున్నదో లేదో మీముఖం
బులయందే గోచరింపనగు ?

రాధా—అక్కలార! యిదేమిచిత్రము మారజనకుండు మనముఖముల
యందే భక్తులభావములు గనిపెట్ట గలడట ? యీ దివ్యరూప
సందర్శనుని లీలామృతము నేరికి బ్రావశ్యక్యము హేయసుర
భంజనా ! అణువుమొదలు జంగమాదివర్గంబువఱకు, కప్ప
మొదలు నిప్పువరకు, జలముమొదలు యసిలంబువరకు నీకృ
పాపాత్రంబులై, నీచే నిర్మింపబడినవే? అట్లుగాకున్న యాది
నారాయణా! రాతిలో కప్పకు, నీటిలోచేపకు, బొడియలో
నక్కకు, పక్షిగూటంబులకు, నీవేగాదా యాహారము లిడు
చుందువు. బెంఘను, ముంపను, రక్షింపను, నీవేకర్తవు. భక్తుల,

భౌమామణుల మానసాపహర్తవు. ఓజగత్కళ్యాణ సంధా
యకా! నీమహిమ యనంతము, నీచేతలభేద్యము; నిన్నూహింప
నశక్యము, హో దీనావనా! పేరునకుమాత్రము మన్నాధుఁ
డవు. ప్రపంచమునంతకు ఓనాధుండవు. అక్కా! ఎంతని
చెప్పిన యాయనంతు భావములు పూర్తియగుట; ముక్తిగనుట.

శ్రీకృ—ఓవిద్యాసారపూరితవాక్సుధా! రాధా! నీపుగ్రహించున
దంతయు నిక్కువమేమొ? అంతమాత్రముచేతనే, యొప్పు
కొనుట, యాత్మశ్లాఘ పరాయణత్వ మనిపించును.

సత్య—ఓహో? యీరాధమ్మగారి మాటలకు అయ్యగారి తాళము
సరిపోయినది. భళా! భళా!

రాధా—సచ్చిదానంద పరిపూర్ణుని సంగతులు, తెలసికొనుటకు, నీ
యట్టి యసత్యభామలు, వేసవేలైనను తెలసికొనలేరు. నిర్వికా
రంబున నిత్యుండై, యగోచరుండై, లోచనగోచరంబుగాని
యనంతుని మహాచరిత్రము, నీబోటి కన్నులుండియుఁ గనలేని
మందమతులకుఁ దుస్సాధ్యంబుగాక, సుసాధ్యంబగునా? పసి
తనముననే రక్కసులను నుక్కడంచి, మహాభీకరావహంబైన
కొండకేలనెత్తి బ్రహ్మకు దిమ్మువదలించి, గోపరిపాలకుండై,
గోపగోపికా మనోనాధుండై, హృదయకమలాంతర్యాపియైన,
కేశవుని, భవదీయనాధుని, గుణగణంబులు మదికెక్కునా?
“కప్పపద్మసారభ్య” మెరుంగనట్లు గార్ధభము సుగంధ విలువ
గనుగొనని యట్లు దగ్గరనున్నవారి కీచండతరాతి భండనుని
పావనచరిత్రంబు లెరుఁగసాధ్యమే?

సత్య—రాధా! నీకేల నింతకోపము. మాబోటి మందమతుల కెఱుక
లేని సద్విషయంబు లెఱుకజేయరాదే?

రాధా—నా కేటి కోపము. ఆ సకలాంతర్యామి లీలలెరుఁగ నేనికి
సాధ్యము.

సీ॥ భక్తవత్సలుడగు * పరమేశు మెప్పించు
 చదువున్నదే భక్తి * చదువుగాక !
 వేణుగానవినోదు * విశ్వాత్ముదరిజేర
 నావగలదెభక్తి * నావగాక !
 సర్వసహ మోక్ష * సామ్రాజ్యమందను
 సాటియున్నదే భక్తి * సాటిగాక !
 కమలనాభుని శుభా * కరుని మెప్పించెడి
 మార్గమున్నదే భక్తి * మహిమగాక !
 గీ॥ కంఠవైరితో నేవేళ * గలసిమెలసి
 బరగుటకు భక్తిగాదె చే * పట్టుకొమ్ము
 ఎన్ని సిరులున్న నరులకు * నేమిఫలము
 భక్తి ! లేకున్న వారికి; ముక్తి ! సున్న.
 అందరు—ధన్యోస్మి ! ధన్యోస్మి !

(అంత విజయుడు ప్రవేశము.)

విజ—వసుదేవనందనా ! జయము. జయము.

గీ॥ బాల్య చెలికాడు, మిత్రుడు * పరమబీద
 నిర్మలానందు డతిభక్తి * నియమశాలి
 ధరకుచేలుని బేరున * బరగువాడు
 వచ్చె మీదర్శనమునకై * వాసుదేవ !

యాతని కెన్నివిధంబులు దెల్పినను, మీ దర్శనము గానీయ
 కున్న ప్రాణత్యాగమునకే సిద్ధపడె ? యంత వూతని వారించి.....
 (కృష్ణుడు అడ్డుదగిలి)

శ్రీకృ—చాలునిక. మత్ప్రాణసఖుండగుకుచేలున కాయభ్యంతరము?
 యెంతపోరపాటు గావించితివి. శ్రీఘ్రమే ప్రవేశపెట్టుము.

విజ—చి తము. (పోవును.)

శ్రీకృ—నారలార ! మదీయ ప్రాణసఖు నాహ్వనింప నేనే పోవుదు.
మీరికే భోజనసదుపాయంబు లొనర్చుదు ? (పోవును.)

(అందరు జేరి ఒకరిమొగమొకరు చూచుకొనుచుండగా తెరవ్రాలును.)

[వేరొకదెస కుచేలుడు.]

కుచే—(మహానందముతో) ఓహో ! నే నెంతటి ధన్యతముడను?

సీ॥ నేడుగా నాజన్మ * కీడుబాపినస్వామి

రూపంబుగంటిని * యేపుమీర

నేడుగాపూతన * న్నేలగూల్చినస్వామి

రూపంబుగంటిని * యేపుమీర

నేడుగా గంసుని * నీటగల్చినస్వామి

రూపంబుగంటిని * యేపుమీర

నేడుగా పాంచాలి * నేలిననాస్వామి

రూపంబుగంటిని * యేపుమీర

గీ॥ నహహ నాస్వామి నాతండ్రి * నరయనేడు

కనులగాంచెడి భాగ్యంబు * గలిగెనాడు

పాపపంకిలమింకను * బాసిపోవ

బట్టెదను శౌరిపదములు * భద్రముగను !

(ప్రక్కనుండి వచ్చుచున్న కృష్ణునిగాంచి) దేవదేవా ! యిదే
పాదసేవకుడు నమస్కరింపుచున్నాడు. (కాళ్ళపైబడును.)

శ్రీకృ—(నమస్కరింపబోవ కుచేలుని గొగలించుకొని)

మిత్రమా ! నీకంటె పిన్నవాడనగు నాకానమస్కరించుట ;

ప్రాణసఖా ! నిన్నెన్నినాళ్లకుఁ గలిసికొంటిని. నాయందలి కరుణ

విశేషంబున, నన్నాంచవచ్చిన నినుగారవింపక, మూడునాళ్లు బాధల

పాలొనరించిన, యీమాధవునిపై కరుణించిన నమస్కారము లంది

కొనుము. (నమస్కరించును.)

కుచే—అ ! కృష్ణా ! కృష్ణా ! దూరము దూరము?

గీ॥ నీవె సకలేశ్వరుండవు ♦ నిరుపమాన

నీవె నాపాలిదైవము ♦ నీవెగురువు

నీవెనాతల్లి దండ్రులు ♦ నీవెజగము

నీవె నన్నాకునేతపు ♦ నిష్కళంక!

అఖలాండకోటి బ్రహ్మాండ నాయకుండవైన, నీవు నన్గారవించు
టయా? దేవా! నీకుమారుని నమస్కృతులందికొన వేడుచున్నాడను.

ఓక్క—ప్రాణసఖా! నన్నింతగా నుతియింపనేల? నేనవివేకినై
మదాంధకారినై, శ్రీలోలుండనై, నినుగాంచనైతి, మన్నింపుము.

కుచే—భవదాజ్ఞ శిరసావహింతు.

ఓక్క—మహాత్మా! సాయంసమయ కృత్యములు నెరవేర్చుకొన
పోదమురండు;

(యిరువురు పోవుదురు.)

(ఓక్కష్టమందిర లోపలిభాగమున అష్టమహిషులతో శ్రీకృష్ణుడు,
కుచేలుడు.)

శ్రీకృ—ప్రాణసఖా! కుచేలా!

ఆ॥ వె॥ తడవుదినములకును ♦ ధరణీసురశ్రేష్ఠ!

మాకుమీకు సంగ ♦ మంబు గలిగె

నడవిలో యుసిరిక ♦ సంబుధి లవణంబు

గూడినట్టులయ్యె ♦ నేడుచూడ.

కుచే—దేవా! నీసత్కృపావీక్షణంబుచే దేజఃప్రపూర్ణుడవగు నీదర్శ

నంబూడమె? నాజన్మ గృతార్థతనొంచె?

ఓక్క—మహాత్మా! నూతన విషయంబు లెవ్వయేని దెల్పి రంజన

మొనరింపుడు? చిరకాలాగమనమయిన కతంబున పెన్నిధి

లభించు పేదభంగి నాహృదయసీమ యుల్లసెల్లెనుడి?

కుచే—దేవా! ఆమాట నాయెడ వర్తింపవలయునేగాని? నీబోటి

పెన్నిధి నాబోటిపేదకు లభించినకతంబున మద్భాగ్యము వర్ణింప

నలవియా?

శ్రీకృ—సఖా ! నాకై కడు శ్రమలనొంది వచ్చినకతంబున, నీదేహం బెంతయో బడలికనొందియుండు. గాన నీ శయ్యపై బడలికఁ దీర్చుకొండు ?

కుచే—దేవకీనందనా ? బడలిక నీదివ్యసుందర విగ్రహ సందర్శనము తోడనే నశించె ? గాన నాకేవిధమగు బడలికయు లేదు, మన్నింపుము.

శ్రీకృ—మహాత్మా ! అదేటిమాటలు, ఇం దొకింతసేపు శయనించి బడలికఁ దీర్చుకొండు;

కుచే—(శయనించును)

శ్రీకృ—(తాను కరచరణంబులు పట్టుచుండును.)

రాధా—అక్కలార ! గాంచిరే ? మన్నాధుం డెంతటి కార్యమున కియ్యకొనెనో యటుజూడుడు ? ఆపేదభూసురుఁడెంతటి ధన్యుఁ డుగాకున్న;

ఆ॥ వె॥ ఉప్పునీటిలోన * నుంచిన కరణి, గ
ప్పురము వీతిహోత్రు * నొరసినట్లు
వారిరాశిబడిన * వడగండ్ల కైవడిఁ
శౌరియంధు మనము * సంఘటించె.

రుక్మి—రాధా ! నీవు వచ్చినదంతయు నిక్కువము. యీభూసురుం డెంతటి ఘనుఁడు గాకున్న మాధవునిచే పరిచర్యలందికొనునా?

సీ॥ దపమేమి జేసెనో ! ధరణీసురుడుమున్ను
పేరువిన్నంతనే ! చేరెదావు ?

రాధా—అలింగనముజేసి ! యతని కాళ్లుగడిఁగి

పాన్నపై హాయిగా ! బండబెట్టి

రుక్మి—సేవకుండై భక్తి ! సేవసల్పుచునుండె

నితనిభాగ్యం బింక ! నెంతకలదొ ?

రాధా—కంటిమే యిటువంటి ! ఘనతాపసోత్తముఁ

గాలమందైన నే ! కాలమునను ?

రుక్మి:-గీ॥ గోరిహారిఁ దాసునిగ జేసు / కొన్నదాని

గాంచితిమి నేడు మనభాగ్య / గరిమచేత

రాధ:-నాధునితో గూడి మనముఁ గ్ర / న్న నమహాత్ము

విప్రునకు సేవజేతము / వినయభక్తి !

(వీవనలు చేబూని విసరుచుదురు.)

శ్రీకృ—సద్గుణవిశాలా ! కుచేలా !

ఆ॥ వె॥ పెండ్లియాడినావె / పెక్కురు గొడుగులు

గలిగినారెనీకు / గ్రాసవాస

ములకు గొదవుపడక / కలుగుచున్నదియె? యే

కాలమునను నొక్క / గతిమహాత్మ !

కుచే—కృష్ణా ! నీయకుంతిత కరుణావారాశిచే వైవాహికం బొనరిం

చుకొని ఇరువదేడ్డురు పుత్రులనుగంటి.

శ్రీకృ—(నవ్వి) యేమీ? యిరువదేడ్డురు పుత్రులే ? బహుసంతాన

యుతుడవైతివే ?

ఆ॥ వె॥ ఇంటిలోన నీకు ♦ సేమాత్రమైనను

కలిగినట్లుదేవ ♦ కార్యమునకు

కతిధిజనుల కిడుదె ♦ “నభ్యాగతి స్వయం

విష్ణు” వనెడిమాట ♦ వినిప్రియమున.

కుచే—దేవా! నీదర్శనభాగ్యంబున నాకన్ని కొరంతలునుదీరె?

శ్రీకృ—కుచేలా! మనబాల్యచరిత్రపై నీదృష్టి యొకింతప్రసరింపుము.

మరచితివా?

సీ॥ మనబాల్యమందున ♦ మసలిసాందీపుని

కడపరించిన ప్రీతి ♦ వీడిచినావె?

కుచే—ఎరుగకేమి గురు ని ♦ తర యాజ్ఞచేకాన

కరుగమే? జపపరి ♦ కరములకును;

శ్రీకృ—మరలివచ్చెడివేళ ♦ మనమిర్వురముఢారి

దప్పియొండురులము ♦ దల్లడిలమె?

కుచే—బౌనునిన్గానక ♦ నారాటమందినే

నడవిలో భాధలు ♦ పడగలేదె

శ్రీకృ—గీ॥ బోరుమనివానయప్పుడే ♦ గురియలేదె

కుచే—దడసి వడవడవడక మే ! దైవరాయ !

శ్రీకృ—ఎంచనప్పుడెగద మితు ! లెదురుపడిరి;

కుచే—బౌను యక్రూరశారదు ! లంతవచ్చె ?

వసుదేవనందనా ! నే నెంతయు కృతార్థుండను, ఎప్పుడును నీ నామధ్యానామృతమునే గోలుచు నన్యభ్రాంతికనువీయని కతంబున, నేడు సాక్షాత్ శ్రీకాంతునితో బాల్యక్రీడా విషయోక్తి ప్రసంగించుటచే, మహానందమొదలె, చిన్ననాటి చర్యలు జ్ఞాపకంబొడుమ (మహానందముతో) కృష్ణా ! నాపై నీకింత కరుణగలదని యెఱుఁగుదు సుమా ?

శ్రీకృ—కుచేలా ! నాపైఁ గల ప్రేమానురాగంబుచే నటులందువు గాని, నాకడఁగల మహత్తర విషయంబేమియులేదు. (అని శరీరము నెఱుముచు) యిదేమి యీచేలమున మూట గట్టియున్నది. నాకేమైన తాయము దెచ్చితివా ? యేమి ? (విప్పి తిని) మిత్రమా ! యీ యడుకులెంత రుచికరమైయున్నవి.

రుక్మి—(రెండవసారి తినబోవు అడుకుల పిడికిట పట్టుకొని) ప్రాణేశ్వరా ! మీ ప్రీయసఖులొసఁగెనని యడుకులన్నియు మీరే భుజింపవలయునా ? నాకుఁ గొన్ని యొసఁగుదు ?

(లాగికొనును.)

శ్రీకృ—(కోపముతో)

ఆ॥ వె॥ అధిపుఁడారగింపి ! నంబుజేక్షణులంతఁ

జెలగి సంతసింప ! వలయుగాక

కుడువవలదటంచు ! గడునడ్డుపడియెడు

కాంతలెచటనైన ! గలరెజగతి ?

రుక్మి—పాణిపతీ ! మన్నింపుడు.

సీ॥ యదువీరసర్వ వే ! దాంతుండ వెరుగవే
కరములు బట్టిన ! కారణంబు?

భవదీయభ క్తి రూ ! పముగొన్న నీతఁడు
కానుకయిచ్చిన ! కారణంబు

కృష్ణ-ఆ ! అరయకేమి యితండు ! నత్యంతభ క్తిమై
నాకొసంగినప్రీతిఁ ♦ గైకొనంగ

రుక్మి-చాలునంతకెవేద ! సకలసంపన్నుడై
యలకుబేరునిమించు ! నధిపుడయ్యె

గీ॥ యిపుడు మూడవపిడికెడు ! నింపుతోడ
మింగినంతనె మనమెల్ల ! లొంగిసతము
పేర్చియితనికి చిరకాల ♦ భృత్యులమయి
యుండవలయును యొక వే ! రొండుగలదె!

శ్రీకృ—ఉత్పలాక్షీ ! ఏది యెటులున్నను యీతఁడు మధ్యకృకోటి
లోనివాడునుమా?

రుక్మి—మహాప్రసాదము. మోక్షార్హుఁడు.

శ్రీకృ—అట్లే? గాని, యీతనిఁ గొంతకాల మీ ధరావలయమున
నునిచి పిదప మోక్షపదం బొసంగవలయును.

రుక్మి—మహాప్రసాదము.

శ్రీకృ—భ క్తశిఖామణీ! కుచేలా! ఇదే యొసంగితి, జ్ఞాననేత్రంబుల
మదీయ విశ్వరూపంబుఁగొంచుము.

(అప్పుడు రుక్మిణీ కృష్ణులు వైకుంఠమందున్న లక్ష్మీ నారాయణులై)
యుందురు)

కుచే—ధన్వోస్మి, ధన్వోస్మి, ఓమహత్మా ! దానవవంశబడబానలా!
ఏయనంతకళ్యాణగుణగణగరిష్ఠుని నామోచ్చారణ మాత్రం
బున వైకుంఠమునం దపరిమితానందదాయకమగు ముక్తిలభిం
చుచు నున్నదో? యేయాదిమధ్యాంత రహితుని లిలలు సృష్టి
స్థితిలయంబులకు గార్హభూతమగుచుండెనో? యేశత్రురాడ్గర్భ

నిర్భేద భయానక శంఖ చక్రగదాఖడ్గతో మరభిండివాలాద్యా
యుధ ప్రయుక్తవిజయ నీలనీరద కోమలశ్యామల మనోమో
హనాకారము చరాచర పరీవృతాఖండభూమండలోత్పత్తికి
హేతుభూతమో యట్టి నీనిజస్వరూప సందర్శనమునఁ జరితా
ర్థుడనైతిని. హే భక్తవత్సలా !

సీ॥ ధనముగల్గియు నీదు * దాసులకీయని

పానికన్నను భిక్ష * వాడు మేలు

కన్నులుండియు నిన్ను * గననేరజాలని

వానికన్నను గ్రుడ్డి * వాడుమేలు

నోరుగల్గియునిన్ను * నోరారబాడని

వానికన్నను మూగ * వాడుమేలు

నడువగల్గియు నిన్ను * బాడగాంచనేరని

వానికన్నను కుంటి * వాడుమేలు

గీ॥ జన్మములకెల్ల ఘనమగు * జన్మమెత్తి

సారవిరహితమైన చి * త్తమన నిన్ను

గాంచకను పోవుచుంటిని * ఖలుడ నగుచు

దీనజనపోష ! మృదుభాష ! దివ్యవేష !.

(నుతింపుచుండ తెర వ్రాలును.)

(నారదుడు ప్రవేశము.)

నార—భళిరే ? నేటికి నాక్షుద్బాహుసంక్షోభ మంతరించినది. మదీయ
మనోరథంబీడేరె. కావున వైకుంఠమునకరిగి, లక్ష్మీదేవుల
యోడుగెల్పుల విమర్శనఁ గావించి నాయానందమును వెలి
బుత్తుగాక !

గీ॥ పంగనామముదాల్చిన ! భక్తుఁజేసె

ధనముగల్గిన మాత్రాన ! దాసుఁజేసె !

సాధురూపంబుదాల్చిన / సదయుఁజేసె ?
 సారసాక్షుని నిజభక్తి / సలుపకున్న
 గీ॥ సర్వమునువీడి మెలఁగెడి ♦ జ్ఞానియైన
 యజ్ఞములు పెక్కు సల్పు ♦ విజ్ఞానికైన
 భక్తినిశ్చలమునసల్పు ♦ ముక్తిగల్గు
 ధరణిభక్తియెపరమావ ♦ ధంబుచూడ !

(పోవును.)

(కుచేలుడు : ప్రవేశము.)

కుచే—(ఆనందముతో) ఆహా ! పరమేశ్వరా ! నిన్ను నమ్మినవారికి
 నాశముండునే ? గాకున్న;

సీ॥ ఉపవాసములచేత * నొగిలి డస్సినమేను
 రక్తమాంస ప్రపూ * ర్ణతవహించె
 బాగుగా చినిగిన * ప్రాతకుచేలంబు
 కాంచనాంబరమై ప్ర * కాశమందె
 గళమున నిడుకొన్న * తులసి పూసలపేర్లు
 మాక్తిక మణిహార * సూక్తియయ్యె
 మృదుకరాంగుళముల * ముదురుదర్శలముల్లు
 ఘనమైన ముద్దు టుం * గరములయ్యె
 జెవుల వ్రేలాడు బలుపుత్ర * జీవికాయ
 లెలమి మణికుండలంబులై * యేపుజూపె
 జెలువమఁతకు హెచ్చెను * శ్రీమరారి
 పరమకరుణానురక్తిని * నెరుగ తరమె ?

(యించుక యూరకొని) మత్ప్రాణేశ్వరి కోరికఁగొంతయేనియుఁ
 దెలుపకయే తిరిగి వచ్చిన నాకీ భూషణాలంకారంబులేమి ? ఎందు
 గాంచినను మా తపసిపల్లెమార్గమే గోచరింపకుండె ? యెటుగాంచినను
 సుందరమందిరంబులే గోచరింపుచుండెనే ? (పరికించి)

గీ॥ ఈ తటాకంబుననె తొల్లి * యుంచిజూడ
 స్నానసంధ్యాది సత్కర్మ * జరుపుచుంను
 నదిగో ? నారావిగున్నకే * ననవరతము
 పూజసేయుచు నుండును * తేజమొప్పు ?.

ననుజూచియే గాబోలు, నీజనముల కోలాహలంబు. ఓ జను
 లారా ! యిదే వచ్చుచుంటి. (పోవును.)

గ ద్యః— ఇది పురిటి బలరామకవిచే రచియింపబడిన
 భక్త కుచేలయందలి
 పంచమాంకము

రామముల రామలలి

భక్త కుకారాం

చక్కని భక్తునిగాథ. 6 అంకముల నాటకము.

గ్రంథకర్త:-పురిటి సూర్యనారాయణరావు.

ప్రదర్శనానుకూలము

వెల రు 0—12—0.

వలయువారు:—.

గ్రంథకర్త—పవరుపేట, యేలూరు.

అని వ్రాయవలెను.

50

ఓం.

భక్త కుచేల

ష ష్టాంక ము.

(కుచేలుఁడొక వనపాఠమున గూర్చొని)

కుచే—హే ? కృష్ణా ! తుదకు దారాసుతుల కోర్కెనే యీడేర్చి
నన్నీ భూలోకముననే విడనాడితివా ?

గీ॥ యేడిచెడి పిన్నవాండ్రకు ♦ నిన్నిపప్పు
గింజలిడిపోరుమాన్పిన ♦ క్రియను జాల
తుచ్చమగు యిహభోగము ♦ లిచ్చినన్ను
మత్తునిగ జేసినావు నీ ♦ చిత్తమికను

ఆ॥ వె॥ సకల దుఃఖములకు ♦ జననస్థలములైన
నిహసుఖంబు లిచ్చ ♦ గింప దాత్మ ?
పరమవదము నీమ ♦ పాదపంకజముల
జేర్చుకొనుము నన్ను ♦ శీఁనివాస !

గీ॥ పాలముచిన నీశ్వలో ♦ పలను ముంచి
నను కృపారాశీ నీపద ♦ నవ్యపద్మ •
ములను హృదయంబులో ♦ నుంచి లలితభక్తి
పూజసేతును మానస ♦ పుష్పములను.

(ధ్యానము నటించుచుండ)

(శ్రీకృష్ణుడు అలంకారసహితుడై)

శ్రీకృ—భ క్తవిడొజా ! కుచేలా !

గీ॥ నిజతలోదరి ప్రార్థింప ♦ నీవునన్ను
గాసువీసంబు లడుగుట ♦ కాసజేసి
వచ్చియూరకయున్ననీ ♦ వాంఛదెలిసి
యిచ్చితైశ్వర్య విభవము ♦ లింతలేసి.

గీ॥ తొల్లియునుబోలె లేముల ♦ తల్లడిలక
కన్న-నతిముదంబును ♦ గల్గి నీయాలుబిడ్డ
లెల్లసౌఖ్యంబులనొప్పంది ♦ హితులఁగూడి
యసుభవింతురు నీ ధర్మ ♦ మున మహాత్మ !

ఆ॥ కలిమికలిగెననుచు ♦ కావరమెక్కుడై
బాగలుసట్టికట్టు ♦ బొందబోక
ప్రియముతోడను నిరు ♦ పేదవారలఁ గాంచి
యన్నమిడగవలయు ♦ నతులభక్తి.

గీ॥ గరిమతోడ శుభస్య శీ ♦ ఘృమ్మనంగ
దెలిసి యత్యంత విజ్ఞాన ♦ తేజమునను
సకల ధర్మంబులందున ♦ జాడ్యముడిగి
నన్ను పూజింపవలయు క్ర ♦ న్ననకుమార.

గీ॥ తస్కరులు భూమిపతులు వి ♦ త్తములుబలిమి
బొదివికొని పోవ జూచు ♦ చుండెదరుగాని ?
యీగలిగియేరికిని జిగి ♦ నిడగలేని ?
కష్టలోభులకేల సద్గతులు ♦ గలుగు ?

గీ॥ పిసినియగువాడునేగికి ♦ పెట్టినట్టు
బైసిమూలిన కృతకర్మ ♦ భృష్టుడిలను
పరమచండాలుఁ డహహ ! ♦ నేపట్లనైన
దరుచుగద లోభికంటె షా ♦ తకుఁడులేడు

సర్వవిషయసంగ్రాహ వేదియగు నీకు నేనరిగింపనేల గావున
నో కుచేలా! ధనధాన్యసుఖంబులను గొంతకాల మనుభవించి నన్నే
రుము. యింకొకతూరి నీదృష్టికి దర్శన మిత్తుగాక.

కుచే—మహాప్రసాదము.

(పోవును.)

తెరవ్రాలును.

(వైకుంఠమున లక్ష్మీ కూర్చొనియుండగా వేరొకభాగంబున నారదుఁడు
ప్రవేశించును.)

నార—ఇదే లక్ష్మీదేవి యాసీనమైయుండె మదీయానందవీచికలదేలి
యాడింతుగాక (సమీపించి) అమ్మా! నమస్కారము.

ధనలక్ష్మీ—నారదా! కూర్చొనుము. యిప్పుడెచ్చటినుండిరాక,

నార—అమ్మా! ఎచ్చటనుండి యనియా ప్రశ్నింపుచుంటివి? యీమధ్య
ఘడియతీరికలేని మహాఘనకార్య పర్యవసానమునకై శ్రమ
పొందుచుండి నేటి కాయుద్యోగమునకు స్వస్తిజెప్పి నిన్లాంచ
వచ్చితి

ధన—నారదా! ఘనకార్యమంటివే యేమాఘనకార్యము?

నార—జననీ! సర్వమెరిగి నీవిట్లు ప్రశ్నించిన నేనేమని ప్రత్యుత్తర
మియఁగలను? తల్లీ? నీసత్కృపావీక్షణమే జగత్కల్యాణ
కరంబగు; నీవులేని కార్యము లేవ్వియు నెరవేరజాలవు. నిన్ను
కాంక్షించి యెందరెందరు మహావైభవంబులంది యుండలేదు?

ధన—గానవిశారదా! నారదా! సత్యము వచించినాడవు మత్స్యభా
వంబు నీవెరుంగని దేమిగలదు?

నార—హే జగజ్జననీ! నీ సత్కృపలేని మానవుని జీవితము రిత్త
యగునుగదా? నీకటాక్షమునకు పాత్రులయినవారి తొల్లింటి
ఘైశ్వర్య ప్రభావం బెరుఁగ తరమా? ఓహో?

సీ॥ వినయగర్భితమైన ♦ విమలబుద్ధినివీడి
 ధనమదాంధులగుచు ♦ దనరువారు
 ధనమెల్లవేళ సా ♦ ధనమంచు ధరినెంచి
 తొలికథల్ గానక ♦ దనరువారు
 కానికార్యముజేసి ♦ కనకమేగతియని
 కూటసాక్ష్యంబులు ♦ కూయువారు
 శ్రీరంగసీతు లే ♦ పారంగ గూయుచు
 సదయులన్దండింప ♦ జనెడివారు
 తెల్లి నీసత్కృపఁ గోరు ♦ దనుజసములు
 కథలువర్ణింప నేరికా ♦ కాముజనని
 ఎంద రెందఱొ నిన్లోరి ♦ నేటబడిరి,
 నమ్మనినాబ్బడ దప్పునే ♦ నరకమిలను ?

ధన—యేమినారదా ! మహాఘనకార్యకథ నెరిగింతనని నన్నేదూర
 మొదలిడితివి. నీకేమయిన యున్నాదము కలిగెనా ?

నార—తల్లీ ! నీకరుణా కటాక్ష మబ్బినవారికే గాని నారదుని కేల
 నమ్మా, యున్నాదము.

ధన—ఓరీ ! జడదారి, కనులు దెరిచిమాటలాడుము.

నార—మాతా ! నీవుత్పన్నపై కినుకఁ బూసకుము. ఆఁ! యటు
 జూడుము. (ముందుకునడచి వచ్చుచున్న భక్తిలక్ష్మీనిజూచి)
 లోకరక్షణీ ! ముక్తిసంధాయనీ ! యిదేనారదుఁడు నమస్క
 రింపుచున్నాడు;.

భక్తి—నారదా ! దీర్ఘాయుష్మంతుండవై వర్ధిలుము నారదా ! నీము
 ఖావ లోకనమున నేడేదియో వింతగోచరింపుచుండె? తెలియ
 నగునా ?

నార—తల్లీ ? నీకెఱుకలేని వింతలేముండును... నాతి... (లక్ష్మీవంక
 జూపి) యోడుగెల్పుల పర్యవసానము దైలుప... (నవ్వును)

భన—(తనలో) అయ్యో ! యీ నారదుని నాట మానాటి ప్రతి
 ఫలములకొరకా ? నాపై నింత తిరస్కరణ భావముఁజూపి
 యుండెను. బేరా ! యీమాయనారదుండెంత ముండగీడు...
 కానిమ్ము యిట్లు సమర్థించి నైతుగాక, (ప్రకా) నారదా ! నీ
 కెరలింపుల కిదియా, కారణము. వినుము నన్నిట్టుకొనజాలని
 నీచులకు నీవనినట్లు నరకద్వారము గతియగు, ఆగర్భ డరిద్రుం
 డైన ప్రభాకరుఁడు నన్నిల్లుకొనలేకయేనీతివిహీనుడై యథో
 గతి పాలై సశించిపోయెను. నిక్క-మునచింత, నాయనురాగ
 మునకు పాత్రుండుగాని వాడెవ్వఁడను, కొఱగాడనుట యతి
 శయోక్తి కానేరదు.

సీ॥ నా ప్రభావము నెర ♦ నమ్మి కుభేరుఁడు
 యైశ్వర్యవంతుడై ♦ యలరియుంట
 నాకటాక్షముననే ♦ నల శచీధవుడును
 యైశ్వర్య వంతుడై ♦ యలరియుంట
 నాకటాక్షముననే ♦ గాకల పాండవుల్
 యైశ్వర్యవంతులై ♦ యలరియుంట
 నాకటాక్షముననే ♦ నాడుకర్ణుండును
 యైశ్వర్యవంతుడై ♦ యలరియుంట

గీ॥ నన్ను గోరనివానికీ ♦ తెన్నుగలదె
 కాసుచేయునె ట్రిహరి ♦ దాసుడైన
 నారదా? జ్ఞానపూర్ణ వి ♦ శారదుడె వె
 దూరె దేలను నన్నిట్లు ♦ తుచ్చబుద్ధి.

నార—(నవ్వి) హే పతివక్షసింహాసనీ ?

సీ॥ కురురాజు వంశంబు ♦ గూలిపోవుటధర
 నీకటాక్షప్రభా ♦ నియతికాదె
 నలరాజు పతితోడ ♦ నడవిలో గ్రుమ్మరె
 నీకటాక్షప్రభా ♦ నియతికాదె

సత్యోగహుల్బువి ♦ సకలభాధలునొంద
 నీకటాక్షప్రభా ♦ నియతికాదె
 సత్యంతమైతికి ♦ సరయవిఘ్నముసేయు
 నీకటాక్షప్రభా ♦ నియతికాదె

గీ॥ నన్నదమ్ముల విడచీయ ♦ సకటనీవె
 మాన్యులను కారలోద్రోయ ♦ మహినినీవె
 నీవె సర్వజగంబులు ♦ స్నీటగలుపఁ
 గర్తవగు నీప్రభావంబు ♦ గాంచవశమె.

ఓ జగన్నాథా? యున్నమాటల కులుకునొంది నాతో జగ
 డంబులాడకుము భక్తికిస్మించు వేరొండు నస్తువు గానరాదని యెఱుఁ
 గుము. నా కింక శలవొసంగుము. తల్లీ! భక్తి! శలవా?
 ధన—ఓరీ: కుటిల నారదా? 'భక్తి, భక్తి, యని తలమోదఁకొని
 యెదవేమి? పక్షపాతబుద్ధి మెలంగు నీబోటితుచ్చుండొక్కడు
 నిందింప నాకు గలుఁగు కొఱతయేమి? నీ వింక యిచ్చకంబు
 లాడు భక్తి కాళ్ళపై నే దొర్లి యాడుము.

భక్తి—చెలియలా! నన్నేల దూరెదవు. నిన్నెన్నఁడైన పల్లెత్తిమా
 టాడితినే? శారదుని మాటలకుఁ గినియకుము.

నార—ఓ తల్లీలారా! మీ రిరువురిట్లు వాదులాడ విరమింపజేయ
 నేరికగు మీ హృదయంబులఁ రంజింపజేయ మీ నాధునకుఁ
 గాక యన్యులకగునే? గాన నారాయణుని నుతంత మాయత్త
 ముగండు. (పార్థింపనటెందురు)

విష్ణువు—(ప్రవేశించి) ఓ న్యక్తులారా! మీరీ కొఱఁగాని వాదోప
 వాదంబులస్పృడియొండు తెంతయు నీచకరంబగు.

గీ॥ భక్తిగల్గినవారికి ♦ భక్తిసున్న
 భక్తిగల్గినవారికి ♦ భక్తిసున్న
 తెంటిసవరించుకొన్న ♦ తొల్లింటిపదవి
 దొరుకుటకు సందియంచేల ♦ తరుణులార !

గీ॥ నేను నేనంచు మీరిట్లు ♦ హీనులగుచు
జలులాడిన కలుగునే ♦ సదయుల నెడి
కీర్తిమాయదె వాద వి ♦ రక్తిమతిని
బూనుడి సోదరప్రేమ ♦ పొలతులార !

గీ॥ మనకుమారుని భక్తుని ♦ మరచియిట్లు
తగవులను గూర్చుకొంచును ♦ దనగుచున్న
ముక్తికల్గుట యెన్నఁడు ♦ ముదముమీర
రండు దీవిత మొకసారి ♦ రమ్యభక్తి !

గీ॥ వాదములు వృద్ధిసల్పెడు ♦ వాడటంచు
వాదనారదుపైసల్ప ♦ గాదువినుఁడు
నారదుండేది దలఁచిన ♦ నాదులార !
శాంతి నెలకొల్పనేగదా ♦ సదయులార !

గావున మీరింక మీవాదోపవాదంబులనుండి విరమించి మధ్య
క్తివరేణ్యుండగు కుచేలుని మనసన్నిధిని జేర్చునుంకింపుడు.
(నలువురు వరుసగా నిలతురు అంత కుచేలుఁడు విమానమున వచ్చును

ప్రార్థనలతో తెరవ్రాలును.)

మంగళంమహాఞ్జలి.

ఇది ఞ్జీతారామాంజనేయ కరుణాకటాక్షలబ్ధ కవితాధారేయ
ఞ్జీసృష్టికరణకుల, నాగేశ్వర గోత్రోద్భవ, పురిటి
వంశపయః పారావారరాకాసుధాకర అప్పన్న
పాత్ర, నరసయ నరసమాంబా జ్యేష్ఠపుత్ర
ఞ్జీరామచరణ సేవాతత్పరబలరామ
కవికృత కుచేల నాటకం
సర్వము సంపూర్ణము.
షష్ఠాంకము.

451

అచ్చులోనున్నది.

అచ్చులోనున్నది.

అచ్చులోనున్నది.

నీ చులెవరు?

(కర్త: పురిటి సూర్యనారాయణరావు.)

అను నీ చిన్ని పొత్తము ప్రతి యాంధ్రుడును జదివితీరవలసినదే!
ఇందు సవర్ణ, యవర్ణ, భేదములును, తదితర యాధునిక దురాచారము
లను విపులముగా వ్రాయబడియున్న నీ పొత్తమునకు 0-4-0
అణాలు పోస్తు బిళ్ళలను పంపుకొనువారికి బుక్ పోస్తుగా పంపబడును.
నేడే వ్రాయ యత్నింపుడు? ఇందలి కొన్ని పద్యంబు లుదాహరణకే
వేసితిమి; తిలకింపుడు.

(1) సీ. మహమ్మదీయుడన మనబాబు చుట్టమా

జంటగానుందురు యంటులేక?

క్రైస్తవజాతి ప్రశస్తమా మనకిల

జంటగానుందురు యంటులేక?

మద్యంబు సేవించి మనువారుబంధులా?

జంటగానుందురు యంటులేక?

సద్బ్రాహ్మణులమగుచు పైకి చాటెడివారి

వెంటనుందు రిదేమి యంటులేక?

గీ. నీమములు దప్ప వీరలు నీచులెవరో?

“మాల” యనువారిఁ గాంచిన మందులగుచు

పరుగులిడుదురు ప్రక్కకు బాపమంచు

కటకటా! నీచులెవ్వరో? కనరుసుత!

(2) సీ. బాల్యవివాహముల్ ♦ బారదోలినగాని

పడతుల కష్టముల్ ♦ బాయవంచు?

వృద్ధవివాహ మిద్ధరను ♦ బాపినగాని

వ్యభిచారదోషంబు ♦ వదలదంచు?

అస్పృశ్య దోషంబు ♦ యవని దోలినగాని

వాదోపవాదముల్ ♦ వదలవంచు?

గణపతి బుక్కు డిపో, బెజవాడ.

మాంసభక్ష మహిలోన ♦ మానినగాని

బుద్ధి మాంద్యము భువి ♦ వీడదంచు

గీ. మద్యపానంబు వీడిన ♦ మంచిదంచు

వివిధవిషయోక్తులెల్లను ♦ వీనులలర

వినుడటంచును దెల్పిన ♦ వినరుజనులు

కటకటా ! నీచులెవ్వరో ! ♦ కనరుసుంత.

(3) సీ. మాలవానినిగాంచి మాలోనినాడరా

రాయంచు నోరార బలుకరయ్య

మాలదానినిగాంచి మహినాదరముజూపి

సత్ప్రవర్తనలన్ని నేర్పరయ్య

మాలవారలగూడి మద్యంబు మాన్పించి

రమ్ముసారను దుమ్ముసేయుడయ్య

మాలవారకును కలవిద్యలన్నెల్ని

నస్పృశ్యదోసము లణచుడయ్య

గీ. మహినినీతిని దప్పిన మాలగాఁడె?

నీతివిడనాడువారికి నీతిగఁజి

వరలు బుద్ధిని జనులకు ధరనొసంగి

పక్షపాతంబు మాన్పించు పరమపురుష!

(4) సీ. “కందుకూరి”ని జంప కడుపునిండెననీకు

బాలవిధవల మొర బాయుటెట్లు

“చిలకమర్తి”ని నంధు నిలజేసితేసివు

అస్పృశ్య దోసంబు లణగుటెట్లు

“లచ్చరాయ”ని జంపి మెచ్చుకొంటివిసేవు

కవికి సత్కారముల్ కలుగుటెట్లు

భావకవిత్వముల్ భాసురంబుగజెప్పు

ధరసత్కవీంద్రులఁ దృంచియిట్లు

గీ. సంతసించుట నీకిది సముదయంబె?

కన్నపుతుని జంపిన కుమతిభంగి

గణపతి బుక్కు డిపో, బెజవాడ.

వరలుచుండిన మృత్యువున్ వసుధదృంచి
దేశరక్షణసేయవే దేవదేవ!

(5) సీ. మద్యంబు పీఠిని మహితాగ్రహారలే

అస్పృశ్యులనఁదగు నార్యులార
మాంసభక్షణమును మహిసల్పవారలే

అస్పృశ్యులనఁదగు నార్యులార
మాన విక్రయమును మహిసల్పవారలే

అస్పృశ్యులనఁదగు నార్యులార
తమదేశరక్షణ తామెసల్పకయున్న

అస్పృశ్యులనఁదగు నార్యులార
గీ. నీతివిడనాడివర్తించి నెవ్వఁడైన

యగ్రకులమునఁ బుట్టినవారలైన

నీచులనఁదగు వారలహీనగతిని

కడమజాతియటంచును గాంచుడయ్య

వెల రు0-3-0

మావద్ద అచ్చతీరి సిద్ధముగానున్న పుస్తకములు.

భట్టి విక్రమా రుక్ ని క థ లు .

వికథలుమృదుమధురశైలిని వ్రాయఁబడినది. కర్త వి. యన్.
నారాయణరావుగారిచే వ్రాయఁబడినది. వెల 0—12—0

పతి వ్రత కథా కల్ప వల్లి .

20 మహాపతివ్రతలు చరిత్రలిందు సులభశైలిని పురిటి సూర్య
నారాయణరావుగారిచే వ్రాయఁబడినది. వెల 0— 8—0

మన్మథ సామ్రాజ్యము .

ఇందలి వృత్తములెల్లను రసికులగువారలందరును గాంచితీరవల
సినదే. వెల 0— 8—0

పడకటింఱిముచ్చట్లు .

ప్రతిస్త్రీ పురుషులును తిలకింపవలసినదే వెల 0— 8—0

ధరణికోట . చరిత్రాత్మకమైన నాటకము వెల 0— 8—0

గణపతిబుక్కు-డిపో, బెజవాడ.

భ క్త వి జ య ము .

భ క్తిరసపూరితమగు నాటకము

వెల 0— 8—0

శ్రీ నా థ క వి చ రి త్ర .

ఇదివరలో వెలువడినవాటివలెగాక పెక్కు-చారిత్రక విషయము

లిందు చేర్చబడెను.

వెల 0— 8—0

వే ము ల వా డ భీ మ క వి చ రి త్ర .

కర్త: మద్దూరి శ్రీరామమూర్తి

వెల 0— 8—0

తె నా లి గా మ కృష్ణ క వి చ రి త్ర .

కర్త: మద్దూరి శ్రీరామమూర్తి

వెల 0— 8—0

చి ం తా మ ణి .

కర్త: వి. యస్. నారాయణరావు,

ఆరంకములు నూతన నాటకము.

వెల 0—8 —0

నే నే .

అపరాధపరిశోధక నవల.

వెల 0—8 —0

స క్కు బా యి .

ప్రదర్శనయోగ్యమగు నాటకరాజము.

చక్కని పార్శ్వ, కర్ణాటకమట్లు గలిగియున్నది.

వెల 0—12—0

తె లు గు హి ం దు స్తా ని బో ధి ని .

ఇందు నాల్గుభాషలు గలిగియున్నవి.

వెల 0—4 —0

N. B:— మా వద్ద అన్నిరకములు నాటకములు, నవలలు, హరికథలు, పురాణములు, శాస్త్రములు, వైద్యగ్రంథములు, వేదాంత గ్రంథములు దొరుకును. వర్తకులకు మంచి కమీషన్ యివ్వబడును. వేయేల? మీ కే పుస్తకము కావలసినను యీ దిగువ చిరునామాకు వ్రాయండి.

పుట్టెపు అప్పలస్వామి,

గణపతిబుక్కుడిపో, బెజవాడ.

Q

పెటిల్ శేత మాత్రం
 పటాభిరామా ప్రేన్
 ఏలూరులో
 ముద్రింపబడినది.

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనావట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA128B119
పుస్తకం పేరు	భక్తకుచేరి
తారీఖు	30/10/24
ముందు అట్ట	YES
వెనుక అట్ట	YES
మొత్తం పేజీలు	83
పేజీల పైజా పేజీలు	NO
భాగ పేజీలు	IV, BCI, CI
లేవ పేజీలు	NO
తయారు చేసినవది	munisha
పేజీలు విడదీసినవది	munisha
స్కాన్ చేసినవది	prath
పరీక్ష చేసినవది	RAMYA
పేజీలు పరిచూసినవది	
బైండింగు చేసినవది	
ప్యాకింగు చేసినవది	
పరిస్థితి	